

9509

h

Գրականությունը բոլոր յերկրների, միացե՛ք

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ՏԱՍԸ ՏԱՐԻՆ

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ 1929

3KVI

4-68

1 DEC 2009
25 SEP 2006

3KVI
4-68

Ի. ԿՈՄՈՐ

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ՏԱՍԸ ՏԱՐԻՆ

609

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶՈՒԹԱԳԻՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ
1929

23 MAY 2013

9509

4224-91

Главлит № А 13352.

Заказ 353.

Тираж 3.000 экз.

ՅԵՐՐՈՐԴ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐ- ՀԱՅԻՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒՅՑՈՒՆԸ

Կոմիւնիստների տեղը պատմության մեջ. — Կոմիւնիստները ստեղծե-
լուց հետո անմիջապես, 1919 թ. ապրիլին, Լենինը գրեց մի հոդ-
ված, վորի մեջ վորոշում է «Յերրորդ Ինտերնացիոնալի տեղը
պատմության մեջ»: «Առաջին Ինտերնացիոնալը*», — գրում է Լե-
նինը, — հիմք դրեց միջազգային պրոլետարական այն պայքարին,
վոր մղվում է սոցիալիզմի համար: Յերկրորդ Ինտերնացիոնալը** —
դա մի շրջան եր, վոր հոդ պատրաստեց մասսայական լայն շար-
ժումը մի շարք յերկրներում տարածելու համար: Յերրորդ Ինտեր-
նացիոնալը ընդունեց Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի աշխատանքի
պտուղները, մերժեց նրա ոպորտունիստական, սոցիալ-շովինիս-
տական, բուրժուական և մանր-բուրժուական արատները և
սկսեց իրականացնել պրոլետարիատի զիկտատուրան:

Ռուսաստանի պրոլետարիատը սկսեց, իսկ համախառնային
պրոլետարիատը կալարտի սոցիալիստական հեղափոխությունը. —
Դրանումն է կայանում Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի հա-
մաշխարհային պատմական հսկայական նշանակությունը: Պրո-
լետարական զիկտատուրայի իրականացումը — դա մեծ խնդիր է
մի ամբողջ պատմական եպոխայի, վորի չափը մենք՝ Լենինիստ-
ներս՝ չենք կարող վորոշել որացույցային ժամկետներով: Տասը
տարի յե ինչ գոյություն ունի և զարգանում է սոցիալիզմը կա-
ռուցող մեր յերկիրը՝ պրոլետարական զիկտատուրայի առաջին
ամբողջ — Խորհրդային Միությունը: «Ռուսաստանի պրոլետարի-
ատին վիճակվեց սկսելու մեծ պատիվը, — ասում է Լենինը իր վոր-
ջույնի խոսքում 1917 թ. մեր կուսակցության ապրիլյան կոնֆերեն-
ցիայի բացմանը, — բայց նա չպետք է մոռանա, վոր իր շարժումն
ու հեղափոխությունը կազմում են միայն մի մասը համաշխար-

* 1864 — 1872 թ. թ.

** 1889 — 1914 թ. թ.

հային հեղափոխական պրոլետարական շարժման, վորը... որըստ-
որեւ աւելի ու աւելի ուժեղին ե ծավալվում»։ Լենինի այս տեսա-
կետից, Նորհրդային Միութեան բանվոր դասակարգը Կոմինտերնի
տալանտաւ պատմութեանը պետք ե ընդունի վորպես մի ետապ
պրոլետարիատի համաշխարհային դիկտատուրայի համար մղվող
պայքարի մեծ եպոխայի։ Ռուսաստանի բանվորը սկսեց, ամբողջ
աշխարհի հեղափոխական պրոլետարիատը՝ Կոմինտերնի ղեկավա-
րութեամբ՝ կավարտի այդ գործը։

Տարւ տարւա բնթացում Կոմինտերնը փոքրիկ բշիջից դա-
նալ համաեխարհային զորեղ կազմակերպութիւն։ — Կոմինտերնի
մարտական գործնեյութեան տասը տարին լիովին հաստատում
են նրա առաջին կոնգրեսի ընդունած մանիֆեստի այս խոս-
քերը — «Յերրորդ Ինտերնացիոնալը հանդիսանում ե մասա-
յական բացարձակ գործողութեան Ինտերնացիոնալ, հեղափոխա-
կան իրադրոծման Ինտերնացիոնալ, գործի Ինտերնացիոնալ»։
Կոմինտերնի առաջին հիմնադիր կոնգրեսին (1919 թ. մարտ)
ներկայացված եյին միայն 11 կոմունիստական կուսակցութիւն-
ներ, իսկ ֆնացած պատգամավորները ներկայացնում եյին լոկ
խմբեր, կազմակերպվող կոմկուսակցութիւնների լոկ բջիջներ,
մինչդեռ VI կոնգրեսի* (1921 թ. հուլիս - ոգոստոս) աշխատանք-
ներին մասնակցում եյին 59 կոմունիստական կուսակցութիւն-
ներ։ Հենց միայն այդ թիվը վկայում ե այն մասին, վոր Կոմին-
տերնը իր գոյութեան տասը տարւա ընթացքում դարձել ե հա-
մաշխարհային կուսակցութիւն, դարձել ե համաշխարհային
կազմակերպութիւն, վորն իր ցանցը փռել ե յերկրագնդի բոլոր
մասերում։ Կոմինտերնի կազմակերպման ժամանակ Նորհրդային
հանրապետութիւնները յենթակա եյին դաժան բռնկադայի՝ հա-
մաշխարհային իմպերիալիզմի կողմից, իսկ այն ամենը, ինչ կա-
տարվում եր յերկրի ներսում, բուրժուազիայի ե նրա մամուլի
կողմից — ըստ Լենինի խոսքերի — յենթակում եր իսկական
դավադիր լուութեան։ Բուրժուազիան ճգնեց դավադիր լուութեան
մատնել նաեւ Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը։ Բայց այդ ժա-
մանակները վաղուց են անցել, այժմ արդեն վոչ վոք լուութիւն
չի պահպանում Կոմինտերնի նկատմամբ։ Բուրժուազիայի այսօրւա

* Մեր հրատարակութեամբ նոր լույս տեսավ «Կոմինտերնի VI կոնգրեսը»
դրբույկը։

լուութեանը Կոմինտերնի նկատմամբ՝ ասում ե — իսկ դա մահ
արյունոտ հետապնդումն է։

Կոմինտերնի VI համաշխարհային կոնգրեսին մասնակցող
59 կուսակցութիւններից մեծամասնութիւնը գործում ե անլեզալ,
թագստում, իսկ ֆնացած կուսակցութիւնները հետզհետեւ նույնպես
զրկվում են լեզալ, բացարձակ գործելու հանրավորութիւններից։
Այն հանգամանքը, վոր Կոմինտերնի սեկցիաները այդպես հետա-
պնդվում են, — դա ամենալավ ապացույցն ե հանդիսանում, վոր
«կոմունիզմի ուրվականը» դարձել ե իրոք անեղ ե մեծացող վտանգ՝
համաշխարհային բուրժուազիայի համար։ Այն վտանգը, վորը բուր-
ժուազիան ե նրա հետ դաշնագիր սոց.-դեմոկրատիան ճգնում են
վերացնել, — այդ վտանգը անդադար մեծանում ե ե համաշխարհա-
յին պրոլետարիատը հաղթութիւնների ու պարտութիւնների մի-
ջոցով ընթանում ե դեպի վերջնական անխուսափելի հաղթանակ։
«Թող բուրժուազիան գազազի, թող նա դարձյալ
սպանի հազարավոր բանվորն եր, — հաղթանակը մերն
ե, համաշխարհային կոմունիստական հեղափոխու-
թեան հաղթանակը ապահովւած ե» (Լենին, Կոմինտերնի
առաջին կոնգրեսի բացմանը արտասանած ճառից)։

Իմպերիալիզմը, — ասում ե Կոմինտերնի ծրագիրը, — ամ-
բողջ աշխարհը կապկապում ե ֆինանսական կապիտալի շղթա-
ներով, արյունով, յերկաթով ու քաղցով հարկադրելով բոլոր
յերկրների պրոլետարներին, ժողովուրդներին ու ցեղերին յեն-
թակելի իր լծին, հսկայական չափերով սրելով շահագործումը,
ճնշումը ե պրոլետարիատին կեղեքելը։

Սոցիալ-դեմ. ոպորտունիստական II Ինտերնացիոնալը դարձավ
իմպերիալիզմի ազենտուրա՝ բանվոր դասակարգի շարքերում։ Սա-
կայն ամենուրեք, ամբողջ աշխարհում, այդ հակահեղափոխական
միութեանը «անխուսափելիորեն հակադրվում ե III Կոմունիստա-
կան Ինտերնացիոնալը — բանվոր դասակարգի միջազգային կազ-
մակերպութիւնը, վորն իր մեջ մարմնացնում ե ամբողջ աշխարհի
հեղափոխական բանվորների իսկական միասնականութիւնը» (Կո-
մինտերնի ծրագիրը, ներածութիւն)։ Լենինի ղեկավարու-
թեամբ ստեղծվեց Կոմինտերնը։ Լենինի դիմելի տակ ե Լենին-
յան Կոմունիստական Կուսակցութեան ղեկավարութեան ներքո՝ Կո-
մինտերնը իր գոյութեան առաջին տասնամյակում ամբացավ, աճեց
ու դարձավ բոլշևիկյան հեղափոխական անհաղթելի զորեղ ուժ։

**ԸՆԴԴԵՄ ՌԵՖՈՐՄԻԶՄԻ ՅԵՎ ԴԱՎԱՃԱՆՈՒԹՅԱՆ —
ՀՈԳՈՒՏ III ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ ՍՏԵՂԾՄԱՆ**

Պատերազմը II Ինտերնացիոնալին դարձրեց անկասկած դիակ. — 1914 թ. ոգոստոսի 4-ին — համաշխարհային պատերազմի սկզբման օրը — Ռուսա լյուքսեմբուրգը գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիային անվանեց նեխվոդ դիակ: Լենինը տվեց հաշվեհարկարը — «II Ինտերնացիոնալը մեռավ պարտվելով ուղորտուն իզմից: Կորչի ուղորտուն իզմը և կեցցե... III Ինտերնացիոնալը»: Նույն օրը բաց թողնվեց ՌՍԴԲԿ (բ) Կենտկոմի մանիֆեստը իմպերիալիստական պատերազմի մասին: Բոլշևիկները այդ մանիֆեստը պատերազմը խարանդեմ է վորպես իմպերիալիստական սպանդանոցի, վոր առաջ են բերել տիրող դասակարգերը — ֆինանսական և արդյունաբերական բուրժուազիան ու նրանց կառավարությունը: «Պատերազմը հանդիսանում է կապիտալիստական սխտեմի խորտակման սկիզբը, — ասում է կոչը, — նա առաջացնում է տնտեսական և քաղաքական կրիզիսի ուժերի աճումը, խորացնում ու սրում է աշխատավոր մասսաների անբավականությունը, նրանց տանում է դեպի քաղաքացիական պատերազմ: Սոցիալիստները վոչ թե պիտի վախենան քաղաքացիական պատերազմից, այլ պետք է նախապատրաստվեն այդպիսի պատերազմի համար, պրոլետարական պատերազմի համար»: Այնուհետև մանիֆեստը մերկացնում է սոց. դեմ. կուսակցությունների պարագլուխների դավաճանությունը և կոչ է անում բոլոր հետևողական ինտերնացիոնալիստներին՝ «մասսաներին բացատրել պատերազմի իսկական բնույթը, մերկացնել այդ պարագլուխների դավաճանությունը, խզել նրանց հետ ամեն տեսակի հարաբերություն, մասսաների մեջ աշխատանք տանել հետևյալ լոզունգի տակ — պայքարել ընդդեմ իմպերիալիստական պատերազմի, իմպերիալիստական պատերազմը վերածել քաղաքացիական պատերազմի՝ ընդդեմ սեփական կառավարությունների, հոգուտ պրոլետարական հեղափոխության, հոգուտ սոցիալիզմի»:

Դրանով և դրվեց III Ինտերնացիոնալի ստեղծման համար մղվող պայքարի իդեոլոգիական պլատֆորման: Այն մոմենտին, յերբ համաշխարհային սպանդանոցի կատաղած տարերքը հնձում էր իր արյունոտ բերքը, մարդկանց մի փոքրիկ խմբակ, քշված հարևան Շվեյցարիա, իրեն նպատակ դրեց միջազգային բանվորական շարժման բոլոր հեղափոխական ինտերնացիոնալ ուժերը համախմբել հետևյալ լոզունգի շուրջը. — իմպերիալիստական պատերազմը վերածել քաղաքացիական պատերազմի: Այդ պայքարի դժվարությունները ամենից լավ բնորոշում են այն միջազգային կոնֆերենցիաները, վորոնք պատերազմի ժամանակ տեղի ունեցան Շվեյցարիայում: Դեռ ևս 1912 թ. II Ինտերնացիոնալի Բազելի կոնգրեսը հանեց մի վորոշում, ըստ վորի՝ պատերազմի հետևանքով առաջացած կրիզիսը սոցիալ-դեմոկրատները պետք է ոգտագործեյին «կապիտալիզմի խորտակումը արագացնելու» և Պարիզյան Կոմունայի ու 1905 թ. հեղափոխության վորդով հեղաշրջում կատարելու համար:

Լենինը մատնանշեց Բազելի կոնգրեսի այդ բանաձևի վրա, վորին II Ինտերնացիոնալը դավաճանեց՝ պատերազմի ժամանակակտիվ կերպով անցնելով իմպերիալիզմի կողմը:

Լենինի հայացքները, վոր նա հայտնել էր շվեյցարական կոնֆերենցիաներում, կատաղի դիմադրություն հանդիպեցին թե բացարձակ ուղորտունիստների և թե ցենտրիստների ու կիսացենտրիստների կողմից, վորոնք հեղափոխական ֆուգիսների ծածկույթի տակ մերժեցին Լենինի հետևողական պոզիցիան:

Կանանց միջազգային կոնֆերենցիան. — Առաջին միջազգային կոնֆերենցիան, վորը կանգնեց պատերազմի դեմ անհրաժեշտորեն պայքարելու դրոշակի տակ, դա կանանց միջազգային կոնֆերենցիան էր 1915 թ. ապրիլին: Կոնֆերենցիան տեղի ունեցավ ՌՍԴԲԿ (բ) Կենտրոնական Կոմիտեյի և ընկ. Կլաւա Յետկինի նախաձեռնությամբ: Նրանում մասնակցում էյին Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի, Սկանդինավյան յերկրների և Շվեյցարիայի ներկայացուցիչները: Կոնֆերենցիայի մեծամասնությունը կողմնակից էր պայքարել պատերազմի դեմ, բայց նա մերժեց լենինյան հետևողական տեսակետը, վոր պաշտպանում էյին ընկ. Կրուպսկայան և ընկ. Ինեսսա Արմանդ: Խոսելով կանանց կոնֆերենցիայի արդյունքների մասին,

Լենինը «Սոցիալ-շովինիստների դեմ մղվող պայքարի մասին» իր հոգեվածում հետևյալ կերպով է բնորոշում այն բանաձևը, վոր ընդունել եր մեծամասնությունը. — «Վճռի խոսքով չեն դատապարտվում դավաճանները, վճռի խոսք չի ասված ուղորտունիզմի մասին, — Բազելյան բանաձևի իդեյաների հասարակ կըրկնություն!!! Կարծես վոչ մի լուրջ բան չի պատահել, — տեղի յե ունեցել պատահական մի փոքրիկ սխալ և բավական է միայն կրկնել հին վորոշումը, — առաջացել է վոչ — սկզբունքային վոչ — խորը տարաձայնություն, բավական է միայն հարթել դա!!! Բայց չէ՞ վոր դա ուղղակի ծաղր է Խնտերնացիոնալի վորոշումների նկատմամբ, ծաղր է բանվորների հասցեյին»: Հիշենք, վոր կանանց այդ կոնֆերենցիան ընդունեց պատերազմի դեմ ուղղված մի մանիֆեստ:

Յերիտասարդության միջազգային կոնֆերենցիան. — Մի քայլ առաջ դնաց յերիտասարդության միջազգային կոնֆերենցիան, վարը կայացավ նոյնպես 1915 թ. ապրիլին, Բեռն քաղաքում (Շվեյցարիա): Այդ կոնֆերենցիայի կազմակերպողն ու ղեկավարն եր Վիլլի Մյունցենբերգ: Կոնֆերենցիայում ախրում եր Կարլ Լիբքնեխտի աղմկող վոգին: Կոնֆերենցիաների բանաձևերը վկայում են նրա հեղափոխական-ինտերնացիոնալիստական վոգին: Սակայն իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիականի վերածելու լոգունդը չընդունվեց նաև այստեղ: Բայց և այնպես, յերիտասարդության այդ կոնֆերենցիան պատմական մեջ նշանակություն ունի. — նա վորոշեց ամեն տարի անցկացնել Յերիտասարդության Միջազգային Որ՝ վորպես պատերազմի դեմ պայքարելու որ, հիմնեց «Յերիտասարդության Խնտերնացիոնալ» որգանը, վորին հետագայում աշխատակցեց նաև Լենինը: Յերիտասարդության Բեռնի կոնֆերենցիան իրենից ներկայացնում է առաջին քայլը՝ Կոմունիստական Յերիտասարդության Խնտերնացիոնալի ստեղծման խնդրում:

«Դանդաղ է ընթանում — ասում է Լենինը, — սոցիալիստական ինտերնացիոնալ շարժման դարգացումը՝ պատերազմի հետևանքով առաջացած անչափ ծանր կրիզիսի եպոխայում: Բայց և այնպես նա ընթանում է հենց ուղորտունիզմի ու սոցիալ-շովինիզմի հետ կապերը խզելու ուղղությամբ: Միջազգային սոցիալիստական կոնֆերենցիան Յիմմերվալդում (Շվեյցարիա) 1915 թ.

սեպտեմբեր 5—8, — դա պարզ կերպով ցույց տվեց» («Социал-демократ», № 45—46, 11/X 1915, «Первый шаг»):

Յիմմերվալդի առաջին կոնֆերենցիան. — Իտալական և շվեյցարական սոցիալիստների նախաձեռնությամբ կոնֆերենցիային հրավիրվեցին այն բոլոր ինտերնացիոնալիստները, վորոնք համաձայն չեյին սոցիալ-պատրիոտների հետ և պրոպագանդ եյին անում քաղաքացիական պայքար մղել ընդդեմ պատերազմի: Լենինը և բոյլշևիկները այն կարծիքին եյին, վոր պետք է հավաքել միայն ամենահետևողական և հեղափոխական ինտերնացիոնալիստներին, այնպիսի ինտերնացիոնալիստներին, վորոնք կողմնակից եյին իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիական պատերազմի վերածելու լոգունդին: Յեվ սակայն, կոնֆերենցիան հավաքվեց վերև հիշված հիմունքներով: Նրանում շուտով յերևան յեկան յերկու ուղղություններ: Մեծամասնությունը դաժնում եր Լեգեբուրի (Գերմանիա) և Մարտովի (ռուս մենշևիկ) ղեկավարության տակ: Այդ մեծամասնությունը իրեն հայտարարեց ինտերնացիոնալիստական, դատապարտեց սոցիալիստների տակտիկան և անհրաժեշտ համարեց դասակարգային պայքար մղել նաև պատերազմի ժամանակ: Սակայն նա մերժեց Լենինի առաջարկը դասակարգային պայքարի սրման անհրաժեշտության մասին, իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիականի վերածելու լոգունդի հայտարարման մասին, պրոլետարական հեղափոխության մասին, պրոլետարական լայն մասսաների առաջ սոց. — դեմ. պարագլուխների դավաճանությունները անխնա մերկացնելու մասին, այդ պարագլուխների հետ կապերը կտրելու անհրաժեշտության և նոր, III Խնտերնացիոնալ հիմնելու մասին:

Յիմմերվալդի կոնֆերենցիայի ձախ մասը Լենինի ղեկավարությամբ մասնակցեց աշխատանքներին, չնայած իր՝ ղեպի մեծամասնությունը բռնած բացասական դիրքին, և ստորագրեց մանիֆեստը, վորովհետև դա (մանիֆեստը), Լենինի արտահայտությամբ, նշանակում եր՝ «մի քայլ առաջ»: Սակայն միաժամանակ, ձախերը պայքար սկսեցին մեծամասնության դեմ, վորովհետև վերջինս պատրաստ եր ուղորտունիստների հետ դաշն կնքելու: «Կոնֆերենցիայի միջազգային հեղափոխության — մարքսիստական մասը» (այդպես է կոչում Լենինը ցիմմերվալդյան ձախերին) կոնֆերենցիայում բացարձակ արտահայտեց իր տե-

սակետը մեծամասնության մասին: Լենինը ցուցում է անում այն մասին, վոր մեծամասնության վոգով գրված մանիֆեստը հայտարարում է, թե անհրաժեշտ է «արթնացնել հեղափոխական վոգին» և... ուղղակի, բացարձակ, վորոշակի վոչինչ չի ասում պայքարի հեղափոխական միջոցների մասին (Ленин, «Первый шаг»):

Այդ հոգվածում Լենինը գալիս է այն յեղրակայության, վոր Յիմմերվալդի կոնֆերենցիան նշանակում է՝ մի քայլ առաջ և տանում է զեպի իդեոլոգիական ու պրակտիկ կապերի խզումը ոպորտունիզմի ու սոցիալ-շովինիզմի հետ: Միաժամանակ նա հարվածում է մանիֆեստի անհետևողականութունը: Կոնֆերենցիայի ձախ մասի բանաձևի պրոյեկտը կոնֆերենցիան մերժեց 19 ձայնով ընդդեմ 12, սակայն կոնֆերենցիայից հետո այդ պրոյեկտը դարձավ ձախերի հետագա աշխատանքի հիմքը: Շուտով, Յիմմերվալդի կոնֆերենցիայից հետո, ձախերը սկսեցին հրատարակել «Ֆորբոսե» ժուրնալը գերմաներեն լեզվով և «Կոմունիստ» ռուսերեն լեզվով, միաժամանակ ամրացնելով իրենց ազդեցութունը բոլոր յերկրներում:

Յիմմերվալդի կոնֆերենցիայի ձախ մասը հանդիսանում է III Խնտերնացիոնալի առաջին բջիջը: Ծանապարհը այդ բջիջից մինչև Կոմիտերն, իրենից ներկայացնում է՝ իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիական պատերազմի վերածելու անդադար պայքարի ճանապարհ, դավաճաններին հետզհետե ավելի ու ավելի անխնա մերկացնելու և նոր ինտերնացիոնալի ստեղծման իդեյաները ավելի ու ավելի տարածելու պայքարի ճանապարհ:

Յիմմերվալդի II կոնֆերենցիան. — Այդ ճանապարհին բնորոշ ետապ է հանդիսանում Կինտալի կոնֆերենցիան (կամ Յիմմերվալդի II կոնֆերենցիան): Այս կոնֆերենցիայում ձախերը արդեն ավելի ուժեղ են, — նրանք կազմում են կոնֆերենցիայի մոտավորապես կեսը: Այստեղ ևս ներկայացվում են «յերկու տեսակետ, յերկու տակտիկա», ինչպես գրում է ընկ. Զինովյեվը «Յիմմերվալդ-Կինտալ» իր հոգվածում. — «Վոմանք կարծում են, վոր II Խնտերնացիոնալը կործանվեց և վոր համաշխարհային պատերազմի խարույկի մեջ կոմվում են ոպորտունիզմից ու նացիոնալիզմից զերծ III Խնտերնացիոնալի համար նախապայմաններ: Մյուսները չեն հասկանում վոչ պատերազմի բնույթը և վոչ էլ

տիրող կրիզիսի բնույթը» («Против течения», — ժողովածու): Սակայն Կինտալի կոնֆերենցիայում հարաբերական մեծամասնությունը արդեն ձախերի կողմն էր:

«1914—1918 թ.թ. պատերազմը, — ասում է Կոմիտերնի ծրագիրը, — առաջացրեց նոր, հեղափոխական ինտերնացիոնալի ստեղծման առաջին փորձերը, Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի, վորպես հակակշիռ սոցիալ-շովինիստական II Խնտերնացիոնալին և վորպես զենք՝ ռազմատենչ իմպերիալիզմին (Յիմմերվալդ, Կինտալ) դիմադրելու համար: Պրոլետարիատի հաղթական հեղափոխությունը Ռուսաստանում, խթան հանդիսացավ կոմունիստական կոնսակցություններ կազմելուն կապիտալիզմի կենտրոններում և դադուխներում: 1919 թ. հիմնվեց Կոմունիստական Խնտերնացիոնալը»:

ԿՈՄԻՏԵՐՆԸ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՇՏԱԲՆ Ե

«Բանվորական խորհուրդների դրոշի տակ, իշխանության և պրոլետարական դեկտատուրայի համար մղվող հեղափոխական պայքարի ու III Խնտերնացիոնալի դրոշի տակ, — պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք»:

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը — համաշխարհային հեղափոխության ազդարարն է. — «Մեր կոնսակցությունը վոչ թե պետք է սպասի, այլ անմիջապես պետք է հիմնի III Խնտերնացիոնալ...», — գրում է Լենինը 1917 թ. ապրիլի 10-ին՝ «Պրոլետարիատի անելիքները մեր հեղափոխության մեջ» բրոշյուրում: Համաշխարհային կապիտալիզմի հսկայական ցնցումը, դասակարգային պայքարի սրումը և հոկտեմբերյան պրոլետարական հեղափոխության անմիջական ազդեցությունը հեղափոխական հիմքեր ստեղծեցին Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի կազմակերպման համար: Իմպերիալիստական ֆրոնտը պատուվեց իր ավելի թույլ կետում, իմպերիալիստական պատերազմը Ռուսաստանում վերածվեց քաղաքացիականի և այդ քաղաքացիական պատերազմի հնոցում հաղթանակեց պրոլետարական հեղափոխությունը: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը «մարդկային պատմության մեջ առաջին անգամ, ստեղծեց և ամրապնդեց պրոլետարիատի դիկ-

տատուրան, կենսագործեց պետութեան նոր, խորհրդային տիպը և սկիզբը դրեց պրոլետարիատի միջազգային հեղափոխութեան» (Կոմիտեներն ծրագրից)։

III Խնտերնացիոնալի հիմնական խնդիրն է — «կենսագործել, կյանքում անցկացնել մարքսիզմի պատգամները և իրականացնել սոցիալիզմի ու բանվոր դասակարգի շարժման դարավոր իդեալները։ III Խնտերնացիոնալի այդ բնորոշ գիծը իսկույն հայտնաբերվեց նրանով, վոր նոր, յերրորդ «բանվորների միջազգային ընկերութունը» սկսել է այժմ վորոշ չափով արգեն դուզադիպովել խորհրդային սոցիալիստական հանրապետութիւններ Միութեան հետ» (Լենին, III Խնտերնացիոնալը և նրա տեղը պատմութեան մեջ)։ III Խնտերնացիոնալի ստեղծումը կանգնեց պրոլետարական դեկտատուրայի նշանի տակ և հենվեց պրոլետարական առաջին հաղթական հեղափոխութեան վրա Խորհրդային Ռուսաստանում։

Լենինը և բոլշևիկյան կուսակցութիւնը հետևողականորեն ձգտում էին անմիջապես ստեղծել Կոմունիստական Խնտերնացիոնալը։ 1919 թ. հունվարի 24-ին բոլշևիկները կուսակցութեան Կենտկոմը մի շարք ուրիշ կուսակցութիւններ հետ միասին հրատարակում է մի կոչ, վորի մեջ շեշտվում է նոր Խնտերնացիոնալի կողմնակիցների կոնգրես գումարելու անհրաժեշտութիւնը։

Արագ աճում է համակրանքը դեպի Ռուսաստանում տեղի ունեցած պրոլետարական հեղափոխութիւնը, ինչպես նաև արագ աճում է հետաքրքրութիւնը դեպի բոլշևիկները։ Պրոլետարական հաղթական հեղափոխութեան, կապիտալիզմի յետպատերազմյան խորը կրիզիսի և դասակարգային պայքարի սրման ազդեցութեան տակ, մի շարք կապիտալիստական յերկրներում բոլոր սոցիալիստական կուսակցութիւնների հեղափոխական տարրերը սկսեցին ազատվել տատանումներից ու համախմբվել Լենինի ու նրա կուսակցութեան շուրջը։ Մյուս կողմից, II Խնտերնացիոնալի հերոսները Բեռնի կոնֆերենցիայում փորձ արին կենդանացնել II Խնտերնացիոնալի նեխովող դիակը։ Այդ բոլորն արագացրեց, վոր պարզ վերաբերմունք ստեղծվի հեղափոխական տարրերի դերքերի նկատմամբ։

Ութը կազմակերպութիւններ կոչը հրավիրում է այն կուսակցութիւններին, խմբերին և ուղղութիւններին ներկայացուցիչ-

ներին, վորոնք պատերազմի և II Խնտերնացիոնալի կրիզիսի հետևանքով իրենց հայտարարել էին պրոլետարական հեղափոխութեան և III Խնտերնացիոնալ կազմակերպելու կողմնակիցներ։ Այդ կոչը կենդանի արձագանք գտավ բանվորական շարժման բոլոր կոմունիստական տարրերի կողմից։

Կոմիսիոնար I կոնգրեսը. — 1919 թ. մարտի 4-ին Մոսկվայում տեղի ունեցավ Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի հիմնադիր կոնգրեսը։ Այդ կոնգրեսում, բացի Ռուսկոմկոսից, ներկայացված էին Գերմանիայի կոմունիստական կուսակցութիւնը (վոր ծագել էր «Սպարտակ» միութիւնից), Ավստրիայի կոմունիստական կուսակցութիւնը, Վենգրիայի կոմունիստական կուսակցութիւնը, Շվեցիայի և Նորվեգիայի սոցիալ-դեմոկրատիայի ձախ շրջանները, Ամերիկյան սոցիալիստական բանվորական կուսակցութիւնը, Բալկանյան հեղափոխական ֆեդերացիան, Լեհաստանի, Ֆինլանդիայի, Լիտվայի, Լատվիայի և Եստոնիայի կոմունիստական կուսակցութիւնները, Շվեցարիայի սոցիալիստական կուսակցութեան ողակողիցիոն շրջանները և մի շարք ուրիշ խմբակներ, ուսյն թվում նաև Յիմմերվալդի ձախերից մի ներկայացուցիչ՝ Փրանսիայից։

Կոնգրեսի նախնական խորհրդակցութիւններում վորոշվում է մերժել գերմանական կոմունիստների ներկայացուցչի առաջարկն Խնտերնացիոնալի ստեղծումը հետաձգելու մասին և դուրսբերել կոնգրեսը՝ իբրև Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի հիմնադիր կոնգրես։ Զանազան յերկրների ներկայացուցիչների դեկույցները լսելուց հետո կոնգրեսն անցնում է Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի պլատֆորմի մշակմանը։

Այդ պլատֆորմը իմպերիալիստական արյունահեղ պատերազմը համարում է ժամանակակից կապիտալիզմի խորը հակասութիւնների անխուսափելի հետևանք։ Այնուհետև պլատֆորմը մատնանշում է, վոր յետպատերազմյան կրիզիսը առաջ է բերել մի շարք կալով յերկրներում (Գերմանիա, Բալարիա, Ավստրիա, Ֆինլանդիա, Վենգրիա) մասսայական հեղափոխական շարժում, վորին դավաճանել են սոցիալ-դեմոկրատները և վորին արյան մեջ խեղդել են օֆիցերըշինայի գաղաղած բանդաները։ «Իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիականի վերածելու» լողունդն իրականացված է Ռուսաստանում, վորտեղ պրոլետարական հեղափոխութեան հաղթանակն առաջին անգամ բանվոր դասա-

կարգին կանգնեցրել ե իշխանութեան գլուխ և դրանով նոր եջ ե բաց արել մարդկային պատմութեան մեջ: Քաղաքական իշխանութեան նվաճումն որով հարց ե դարձել բոլոր յերկրների պրոլետարիատի համար: Կապիտալիզմը վերջնականապես հաղթելը կարող ե ապահովել միայն պրոլետարական ղեկատուութեան սահմանումը: Մերձակա շրջանում պրոլետարիատի նպատակը հանդիսանում ե՝ բուրժուազիայի իշխանութեան տապալումը և խորհրդային իշխանութեան սահմանումը: Պայքարի միջոցներ հանդիսանում են մասսայական պայքարի բոլոր տեսակները, մինչև իսկ նրա ամենաբարձր ձևը — զինված ապստամբութիւնը:

Կոնգրեսում հիմնական պրոբլեմը հանդիսանում եր «բուրժուական դեմոկրատիայի և պրոլետարական ղեկատուութեան» հարցի քննութիւնը: Իմպերիալիստական պատերազմների և պրոլետարական հեղափոխութիւնների եպոխայում, վորպես դասակարգային գերիշխանութեան ձև, հնարավոր ե միայն ղեկատուութեա — բուրժուազիայի ղեկատուութեա կամ պրոլետարիատի ղեկատուութեա: Ուրիշ ճանապարհ չկա: Բուրժուազիան և սոցիալ-դաշնականները դեմոկրատիան դարձրել են պայքարի զենք՝ ընդդէմ՝ բանվոր դասակարգի ազատագրման, դարձրել են բուրժուազիայի խախտող գերիշխանութեան հակահեղափոխական հենարան: Պրոլետարիատի ղեկատուութեան՝ խորհրդային իշխանութեան ձևով, աշխատավորական ամենալայն մասսաներին հսկայական հնարավորութիւններ ե տալիս հայտնաբերելու հասարակական և քաղաքական լայն գործնելիութիւն: Հենց դրանով ել պրոլետարիատի այդ ղեկատուութեան իրենից ներկայացնում ե ամենահետևողական պրոլետարական դեմոկրատիա:

Յերեք հոսանք II Ինտերնացիոնալում՝ մինչ-հեղափոխութեան օրջանում. — Կոմիտեների I կոնգրեսը, ցիմմերվալդյան ձախերի հայտարարութեան հիման վրա, վորոշեց ցիմմերվալդյան միացումը լուծված համարել:

Քննելով II Ինտերնացիոնալի աշխուժացման ճիշդ ու փորձը, կոնգրեսը մի հատուկ բանաձևում քննում ե II Ինտերնացիոնալում գտնվող հոսանքները մինչև պատերազմը և պատերազմի ժամանակ, և գտնում ե, վոր նրա մեջ կան յերեք գլխավոր հոսանքներ: Առաջին հոսանքը — սոցիալ-շոփիստական հոսանքն ե: Այդ հոսանքի տիպիկ ներկայացուցիչները

հանդիսանում են գերմանական սոցիալ-դեմոկրատները, վորոնք գերմանական բուրժուազիայի հետ բաժանել են իշխանութեանը և «դարձել են Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ղեկավարների՝ Կարլ Լիբքնեխտի և Ռոզա Լյուքսեմբուրգի սպանիչները»: Սոցիալ-շոփիստները հանդիսանում են պրոլետարիատի դասակարգային թշնամիները:

Յերկրորդ հոսանքը — դա այսպես կոչված ցենտրիստական հոսանքն ե, վորի գաղափարական ներշնչողը հանդիսանում ե Կարլ Կաուցկին: Բանաձևը տալիս ե սոցիալ-դեմոկրատիայի կաուցկիական թևի զարգացումը կարծեցյալ ուղղութիւնից դեպի լիակատար կապիտալիզմի սոցիալ-շոփիստների առաջ:

Յերրորդ հոսանքը — կոմունիստական ե: Այդ հոսանքը II Ինտերնացիոնալում պաշտպանում եր կոմունիստական-մարքսիստական հայացքները պատերազմի վրա: Ձախ ռադիկալների խմբակը (հետագայում «Սպարտակ» խմբակը) Գերմանիայում, բոլշևիկների կուսակցութիւնը Ռուսաստանում, Յերիտասարդութեան Ինտերնացիոնալի ձախ թևը մի շարք յերկրներում՝ III Ինտերնացիոնալի առաջին կորիզը կազմեցին:

Կոմիսեքնի I կոնգրեսի մանիֆեստը. — Առաջին կոնգրեսի մանիֆեստն ընդգծում ե բանվորական շարժման և սոցիալիզմի զարգացման գլխավոր մոմենտները՝ սկսած Մարքսի և Ենգելսի հիմնած I Ինտերնացիոնալից, II Ինտերնացիոնալի զարգացումից և անկումից մինչև Կոմիտեների կազմակերպման մոմենտը: Կոմունիստական Ինտերնացիոնալն իրեն նպատակ ե դնում միացնել բոլոր յերկրների պրոլետարիատի իսկական հեղափոխական բովանդակութեանը՝ բուրժուազիային տապալելու և պրոլետարական ղեկատուութեա սահմանելու համար: Վորպես ամենամոտիկ նպատակ՝ մանիֆեստը մատնանշում ե գոյութիւն ունեցող կոմիտեների ամբողջումը և բոլոր յերկրներում նորերի կազմակերպումը, կապերի լիակատար խզումը ուղղորտունիզմի հետ և անհաշտ պայքար նրա դէմ, Արևմուտքի զարգացած յերկրների պրոլետարիատի և Արևելքի ճնշված ժողովուրդների մերձացումը պրոլետարիատի պայքարի և գյուղացիութեան պայքարի միացումը, գործոն ոգնութիւն՝ աշխարհում առաջին պրոլետարական պետութեանը — Խորհրդային Ռուսաստանին:

Կոմիտեներն էլ I կոնգրեսի համաշխարհային նշանակություն ունեցող կոչը բարենպաստ հող և գտնում:

Յեղափոխության հեղափոխական շարժումը Արեվմուսում — Առաջին կոնգրեսից հետո սկսվեց Կոմիտեների իդեոլոգիական և կազմակերպչական աճումը: Յեղափոխության առաջին տարիները կապիտալիզմի խորը կրիզիսի շրջան էր, վոր հայտնի դարձավ մի շարք հեղափոխություններով և հեղափոխական յեղություններով: Կոմիտեների գոյությունն առաջին շրջանում — նրա I Կոնգրեսից մինչև II-ը, տեղի յեն ունենում՝ պրոլետարական հեղափոխությունը Վենզուելայում, խորհրդային իշխանությունը Բավարիայում և բուրժուական-ազգային հեղափոխությունը Թուրքիայում: Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի առաջին քայլերը զուգադիպում են հեղափոխական հեղաշրջման առաջին փորձերի հետ, «վորոնք աճել էյին կապիտալիզմի՝ 1918 — 1921 թթ. սուր կրիզիսի հիման վրա» (Կոմիտեների ծրագրից): Այդ առաջին փորձերը «վերջացան պրոլետարական դիկտատուրայի հաղթանակով և ամբաղնդումով՝ ՈՍՀ Միություն մեջ, և պրոլետարատի պարտությունը՝ մի շարք ուրիշ յերկրներում»: Ինչպե՞ս այդ առաջին փորձերում Կոմիտեները չկարողացավ հասնել նույն արդյունքներին, վորոնց հասավ նրա հիմնադիրը՝ Ռուսաստանի բոլշևիկյան կուսակցությունը: Կոմիտեների ծրագիրն այդ հարցին տալիս և պարզ և ուղղակի պատասխան:

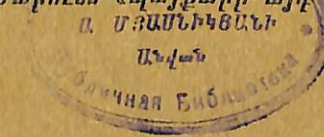
Հեղափոխության պարտությունն Արեվմուսում՝ սոցիալ-դեմոկրատների խայտառակ դավաճանության հետևանքն է. — «Այդ պարտությունները հանդիսանում են, առաջին հերթին, սոցիալ-դեմոկրատ առաջնորդների և արհեստակցական շարժման ռեֆորմիստական պարագլուխների դավաճանական տակտիկայի հետևանք, ինչպես նաև հետևանք այն հանգամանքի, վոր բանվոր դասակարգի մեծամասնությունը տակավին կոմունիստների կողմը չէր և մի շարք կարևորագույն յերկրներում ընդհանրապես դեռ գոյություն չուներին կոմունիստական կուսակցությունները»:

Չնայած այդ պարտություններին, Կոմիտեները արդեն իր գոյությունն առաջին տարիներում աճում և ծավալվում և հակայական քայլերով: Կոմունիստական նոր Ինտերնացիոնալի կազմակերպման լուրը, Արևմուտքի սոցիալիստական կուսակցություն-

ներում սրում և ներկուսակցական պայքարը, առաջ և բերում մի շարք պառակտումներ և իրարից անջատ կոմունիստական կազմակերպություններն ու խմբակները միանում են Կոմիտեներին:

Կոմիտեների II կոնգրեսը. — Կոմիտեների II կոնգրեսի աշխատանքներին, վոր Մոսկվայում սկսվեց 1920 թ. հուլիսի 19-ին, արդեն մասնակցում են 35 յերկրների 64 կուսակցությունների և կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: II կոնգրեսի պահին Կարմիր բանակի հաղթանակները, կոմունիզմի արագ հաջողություններն Արևմուտքի բանվորական շարժման մեջ և հեղափոխական շարժման աճումը Արևելքում, Կոմիտեների համար հրակայական ժողովրդականություն են ստեղծում: Կոմիտեների ժողովրդականության այդ արագ աճումն էր, վոր վտանգ առաջ բերեց — նրա շարքերում կարող էյին խցկվել անցանկալի և նույնիսկ թշնամի տարրեր: Կոմիտեների II կոնգրեսի պատմական խնդիրն այն էր, վորպեսզի հայտնի «21 պայմանները» ստեղծելու միջոցով, Կոմիտեների մուտքը փակի սկզբունքորեն անկայուն, յերերվող, խոսքով հեղափոխական և գործով մենշևիկյան, վոչ-կոմունիստական տարրերի առաջ:

Գերմանիայի անկախ ս.-դ. կուսակցության ցենտրիստների և ֆրանսիական սոցիալիստական կուսակցության ձախերի ներկայացուցիչները կոնգրեսում հայտարարում են, վոր մի շարք հարցերում իրենք համաձայն են Կոմիտեներին հետ. և սակայն նրանք հայտնաբերեցին հեղափոխական եպոխայի լիակատար անհասկացողություն, պահանջելով ընդունելությունն ավելի մեղմ պայմաններ, ինչպես նաև ավելի շատ ազատություն՝ առանձին ազգային հատվածների համար: Կոնգրեսում յերևան և զալիս նաև մի ուրիշ «ձախ» հոսանք: Այդ ուղղության ներկայացուցիչը Գերմանիայի կոմունիստական բանվորական կուսակցությունն էր, ինչպես նաև իտալական և հոլանդական կոմունիստների մի մասը: Այդ ուղղությունը յեվրոպական յերկրներում հանուն խորհրդային իշխանության մղվող պայքարը պատկերացնում էր բացառապես զինված ապստամբության ձևով: Նա մերժում էր պրոֆիտություններում մասսաներ զրավելու համար մղվող պայքարը, բուրժուական պարլամենտներին մասնակցելը և լեզալ հնարավորությունների ոգտագործումը, համարելով վիր միևնույնը, վոր եպոխան պահանջում և լիակատար հրաժարումն «պայքարի այդ հին մեթոդներից»:

Պայմար աջ լել ձախ բեֆումների դեմ. — Բոյլշեիկյան կուսակցության փորձի հիման վրա կոնգրեսը հիմնական կրակը դարձնում է դեպի աջ, ընդգծելով, վոր միաժամանակ անհրաժեշտ է պայքարել «ձախ» թեքումների դեմ ևս: Լենինն իր «Ձախության» մանկական հիվանդությունը կոմունիզմի մեջ՝ բրոշյուրում ցույց է տալիս, վոր բոյլշեիզմն աճել, ամրացել և կոփվել է առաջին հերթին և գլխավորապես ոպորտունիզմի դեմ մղվող պայքարի մեջ: Հիշյալ բրոշյուրում Լենինը գրում է, վոր «դա գլխավոր թշնամին է (ոպորտունիզմը) միջազգային մասշտաբով: Այդ թշնամու վրա բոյլշեիզմը դարձրել է և դարձնում է ամենից շատ ուշադրություն»: Բոյլշեիկյան կուսակցության փորձի հիման վրա Լենինը վերլուծում է և ձախ թեքումը և դա բնութագրում է հետևյալ կերպով.

«Կապիտալիզմի սարսափներից «կատաղած» մանր բուրժուան — դա սոցիալական մի յերևույթ է, վոր հատուկ է, ինչպես և անարխիզմը, բոլոր կապիտալիստական յերկրներին»: Լենինը մտրակում է «այդպիսի հեղափոխականության անկայունությունը»: Ձախերի «սկզբունքորեն» հրաժարվելը կոմպրոմիսից — «յերեխայություն» է: Այնուհետև, — բացատրում է նա, — «կոմպրոմիս էլ կա, կոմպրոմիս էլ. պետք է դիտենալ տարբերել. պետք է կարողանալ անալիզի յենթարկել յուրաքանչյուր կոմպրոմիսի հիմքերը և կոնկրետ պայմանները կամ կոմպրոմիսների յուրաքանչյուր այլաձևությունը»:

Համաշխարհային II կոնգրեսի վորոշումը կոմունիստական կուսակցության հեղափոխական դերի և կազմակերպչական կառուցվածքի մասին՝ մինչ իշխանություն նվաճումը և նվաճումից հետո՝ հիմնավորում է Կոմինտերնի պողիցիան «ձախ» և աջ թեքումների դեմ:

Ազգային-գաղութային հարցը. — Սկզբունքային նշանակություն ունի նաև ազգային հարցի քննումը Կոմինտերնի II կոնգրեսի կողմից: Լենինի թեղիսների հիման վրա գաղութային և կիսագաղութային ժողովուրդների ազգային ազատագրական պայքարը համաշխարհային II կոնգրեսի վորոշումներում բնորոշվում է վորպես կապիտալիստական զարգացման անխուսափելի հետևանք և վորպես ծավալվող պրոլետարական հեղափոխության անխուսափելի ելեմենտ:

Գյուղացիական հարցը. — Լենինի թեղիսների հիման վրա կոնգրեսը մատնանշում է, վոր ազգային և գյուղացիական հարցերի միջև գոյություն ունի անխզելի կապ: Ինչպես առանձին յերկրներում բանվոր դասակարգի դաշինքը գյուղացիություն հիմնական մասսայի հետ կազմում է պրոլետարիատի հաղթանակի և նրա դիկտատուրայի ամրապնդման նախապայմանը, այնպես էլ պրոլետարիատի համաշխարհային հաղթանակը պահանջում է, վոր Արևմուտքի առաջավոր բանվորական մասսաների պայքարը միացվի Արևելքի ճնշված ազգությունների պայքարին:

Պառլամենտարիզմի մասին. — Բուրժուական պառլամենտարիզմի ոգտագործման հարցի քննությունը համաշխարհային II կոնգրեսում, հսկայական նշանակություն ունի կոմունիստական կուսակցությունների հետագա ամբողջ հեղափոխական գործնելություն համար: Կոնգրեսը մերկացրեց II Ինտերնացիոնալի կուսակցությունների ոպորտունիստական պառլամենտարիզմը և հրահանգեց, թե պարլամենտն ու բուրժուական դեմոկրատիայի ուրիշ ձևերը ինչպես պետք է հեղափոխական կերպով ոգտագործել՝ մասսաների վրա կոմունիստական ազդեցությունը ամրացնելու նպատակով: Անհրաժեշտ է, վոր բոլոր կոմունիստական կուսակցությունները մասնակցեն բուրժուական պառլամենտներին այն բոլոր յերկրներում, վորտեղ տակավին խորհրդային իշխանություն ձեռք չի բերված:

Պրոֆիտուրյունների հարցը. — Յերկրորդ կոնգրեսը վոչ պակաս ուշադրություն դարձրեց նաև պրոֆիտությունների հարցի վրա: Պրոֆիտությունների մեջ աշխատանք տանելը — դա բոլոր կոմունիստական կուսակցությունների հերթական ամենազլխավոր խնդիրն է կազմում: Կոմունիստական կուսակցության համար իշխանության գրավումը հնարավոր է միայն աշխատավորության ամենալայն մասսաների, և առաջին հերթին քաղաքի՝ պրոֆիտություններում կազմակերպված պրոլետարիատի ամենագործոն մասնակցության հիման վրա:

Պրոֆիտների կազմակերպումը. — Կոմինտերնի II կոնգրեսից անմիջապես հետո Մոսկվայում հիմնվում է Պրոֆիտությունների

Կարմիր Ինտերնացիոնալ: Համաշխարհային II կոնգրեսի կոչը մերկացնում է Պրոֆմիությունների Միությունը Ինտերնացիոնալի դավաճանական դերը և կոչ է անում մտնել Պրոֆմիությունների Կարմիր Ինտերնացիոնալի մեջ:

II կոնգրեսի վորոշումները վիթխարի նշանակություն ունեն կոմիստերնի ամբողջ տասնամյա պայքարի և նրա զարգացման ամբողջ պալազա շրջանի համար: Այդ վորոշումները իբրև ուղեցույց հանդիսացան II կոնգրեսին հաջորդող տարիների ընթացքում մղած պայքարի, իսկ նրանց սկզբունքային հիմքերը մտան նաև կոմունիստական ինտերնացիոնալի ծրագրի մեջ:

II Կոնգրեսի վորոշումների նոտանկարյունը հեղափոխական շարժման հետագա զարգացման համար. — II համաշխարհային կոնգրեսի վորոշումները արգագացրին լավագույն յեղափոխական տարրերի միավորման պրոցեսը Կոմունիստական ինտերնացիոնալում: Մեկը մյուսի յետևից գոյանում են կոմունիստական կուսակցություններ Անգլիայում, Ամերիկայում, Իտալիայում (շնորհիվ սոցիալիստական կուսակցության պառակտման), Չեխոսլովակիայում, Բուլղարիայում, Ֆրանսիայում: Գերմանիայում անկախ սոցիալ-դեմոկրատիայի պառակտման հետևանքով ամբարանդվում է կոմունիստական կուսակցությունը: ԽՍՀՄ մեջ գումարած Արևելքի ազգությունների համագումարը հարում է II կոնգրեսի վորոշումներին: Կոմունիստական կուսակցությունը սկսում է կազմակերպվել Յապոնիայում, նմանապես և Ռումինիայում, Չինաստանում, Տաիվանում և ուրիշ յերկրներում:

Կապիտալիզմի նախապատերազմյան սուր կրիզիսը սկսում է աստիճանաբար հանգել: Կապիտալիզմը, շնորհիվ դավաճան ոոց-դեմոկրատիայի, թեև դանդաղ, բայց դուրս եր գալիս այդ կրիզիսից: Շնորհիվ ունենալով... պրոլետարիատի պարտությունները, վորոնք հնարավորություն ստեղծեցին պրոլետարական մասսաների և գաղութային ազգությունների ծայրահեղ շահագործման համար, հիմք ունենալով նրանց կենսական մակերևութի անզուսպ անկումը, բուրժուազիան հասավ կապիտալիստական հարաբերությունների մասնակի ստաբիլիզացիային» (Կոմիստերնի ծրագրերը):

Սակայն, չնայած մի շարք ծանր պարտությունների, Կոմիստերնը շարունակում էր աճել և զարգանալ, հետզհետե դառնալով համաշխարհային կոմունիստական կուսակցու-

թյուն, վորը չնայած անարկու հալածանքներին և առանձին տարրերի դավաճանության, շարունակում էր ամրացնել իր շարքերը:

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՍՏԱԲԻԼԻԶԱՑԻԱՆ ՅԵՎ ԿՈՄՄՆԵՐՆԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

«Իմպերիալիզմը... ն է խվող և մեռնող կապիտալիզմ է: Նա կապիտալիստական զարգացման վերջին ետապն է: Նա համաշխարհային սոցիալիստական հեղափոխության նախորդակն է» (Կոմիստերնի ծրագրից): Կապիտալիստական սխտեմի հարատև ընդհանուր կրիզիսի շրջանում կոմունիստական կուսակցությունը պետք է իրագործի իր պատմական խնդիրը — գրավի պետական իշխանությունը և հաստատի պրոլետարական դիկտատուրա: Սակայն, վորպեսզի հնարավորություն ունենա այդ իրագործելու, կոմունիստական կուսակցությունը պետք է իրեն պարզ պատկերացնի պրոլետարական հաղթական հեղափոխության ստրատեգիական նախադրյալները: Նախ և առաջ նա պետք է իր առաջ դնի սեփական դասակարգի մեծամասնությունը նվաճելու ստրատեգիական խնդիրը:

Կոմիստերնի III կոնգրեսը. — Կոմիստերնի III կոնգրեսի (22 հունիսի — 12 հուլիսի 1921 թ.) հիմնական լոզունգն էր՝ պրոլետարական դիկտատուրայի պայքարի համար անհրաժեշտ է նվաճել պրոլետարական լայն մասսաներ:

III կոնգրեսի որերին համաշխարհային դրության փոփոխումը վորոշեց այդ հիմնական լոզունգը: Այն միջոցին, յերբ կապիտալիզմը սոցիալ-դեմոկրատիայի շնորհիվ մի փոքր կազդուրվեց նախապատերազմյան սուր կրիզիսից, նա ձեռնարկեց ընդհանուր քաղաքական և անտեսական գրոհի՝ բանվոր դասակարգի վրա: Մի շարք պարտություններից հետո (Վենգրիայում, Իտալիայում Գերմանիայում և այլն) բանվոր դասակարգը հարկադրված եր գրոհ տալուց ինքնապաշտպանության անցնելու: Կոմիստերնի համաշխարհային կոնգրեսը իր աշխատանքի մեջ հաշվի առավ համաշխարհային դրության այդ փոփոխությունը:

III կոնգրեսի վորոշումները պարզաբանելու համար անհրաժեշտ է զննել համաշխարհային տնտեսության դրությունը: Ուղիղ

գնահատեց արդյոք Կոմիտեները ժամանակակից եպոխտան, վորպէս կապիտալիզմի կործանման և պրոլետարական հեղափոխութեան արագ զարգացման եպոխտ: III կոնգրեսի պատասխանը այդ հարցի մասին ասում է. «Չնայած վոր կապիտալիզմը վորոշ աստիճան ամրապնդվել է, — նրա քայքայումը շարունակվում է: Սակայն այդ քայքայումը անընդհատ է և զարգանում է վոչ թե ուղիղ գծով, — վոր դեպի անդունդն է տանում, — այլ մի շարք վերելքների և կրիզիսների միջոցով: Պարտութուններով և կարիքով խեղդված բանվորական մասսաների գործնելութունը տնտեսական կոնյունկտուրայի աշխուժանալու դեպքում անխուսափելիորեն ուժեղանալու է: Կապիտալիստական տնտեսութեան աշխուժացումը չի նշանակում կապիտալիզմի մահացու հիվանդութեան բուժում: Այդ մահացու հիվանդութիւնը — կապիտալիստական անհաղթելի հակասութիւնները — շարունակում է ներգործել տարբեր պայմաններում և տարբեր ձևերով:

Կապիտալիզմի ստաբիլիզացիան. — Կոմիտեներն III կոնգրեսի առաջադրած հարցը, վոր վերաբերում էր կապիտալիզմի մինչպատերազմյան ստաբիլիզացիայի սիմպոմներին, իր հետագա զարգացման ընթացքում Կոմիտեներն հաջորդ կոնգրեսներում վորոշ ձևակերպում ստացավ: V համաշխարհային կոնգրեսը ձևակերպեց կապիտալիզմի ստաբիլիզացիային վերաբերյալ դրույթը և շեշտեց այդ ստաբիլիզացիայի հարաբերականութիւնը. Կոմիտեներն գործկոմի VI լայնացրած պլենումը, նոր մոմենտների վրա հիմնվելով, առանձին ուշադրութեամբ ձևակերպեց ստաբիլիզացիայի անցողական անհաստատ բնույթը: Համենայն դեպս III կոնգրեսի կողմից հարցի համապատասխան դրույթն սկզբունքային բնույթ էր կրում Կոմիտեներն հետագա ամբողջ աշխատանքի համար:

Հեղափոխական ստաբիլիտետի չափերի. — Նույն տեսակ սկզբունքային նշանակութիւն ունեն նաև III համաշխարհային կոնգրեսի նույնանման վորոշումները, վոր վերաբերում են տակաւի հարցերին: 1921 թվին, մարտի յետույթի (Գերմանիայում) պարտութունից դաս քաղելով, III կոնգրեսը դատապարտեց այն ժամանակվա Գերմ. կոմկուսի կենտկոմի ձախ մեծամասնութիւնը, վորը, հարձակումը կովի միակ համապա-

տասխան մեթոդ համարելով, արհեստական կերպով արագացնում էր մարտյան դեպքերը: Դատապարտելով հարձակման այդ թերութիւնը, III կոնգրեսը առաջարկեց կոմկուսակցութիւններին ավելի հաստատուն, ավելի խնամքով պատրաստել պրոլետարական կռիւները: Միաժամանակ III կոնգրեսը ամենավճակաւ կերպով դատապարտեց աջակողմյաններին, վորոնք մարտյան ասպտամբութիւնը բնորոշում էին իբրև «պուտը», և հաստատեց Լեւի արտաքսումը Կոմիտեներն շարքերից:

Պայքար մասսաները նվաճելու համար. — Կոմիտեներն III կոնգրեսին Լենինը ասում էր — «Կազմակերպվելով իբրև կուսակցութիւն, մենք պետք է սովորենք և պատրաստենք հեղափոխութիւնը»: Լենինը կարուկ դեմ է յեւնում նրանց, վորոնք չեն ըմբռնում լայն աշխատավոր մասսաների մասնակցութեան վիթխարի նշանակութիւնը պրոլետարական հեղափոխութեան հաղթութեան համար: «Հաղթութեան համար հարկավոր է մասսաների համակրութիւնը... բացարձակ մեծամասնութիւն ամեն անգամ անհրաժեշտ է. սակայն հաղթութեան համար, իշխանութիւնը պահպանելու համար անհրաժեշտ է վոչ միայն բանվոր դասակարգի մեծամասնութիւնը... այլ և կեղծվածների և գուղական աշխատավոր բնակչութեան մեծամասնութիւնը»: Բոյլընիկյան նախընթաց կռիւներից ստացած փորձառութեան հիման վրա III համաշխարհային կոնգրեսը հետևյալ լոզունգն առաջադրեց — Հառաջ, մասսաներ նվաճելու համար:

III կոնգրեսը քննեց պրոֆմիութիւններում տարվող աշխատանքը և կազմակերպչական հարցերը, ընդարձակելով նախընթաց կոնգրեսի վորոշումները:

Նեպի համաշխարհային ցեանակոչումը. — Ահադին նշանակութիւն ունի III համաշխարհային կոնգրեսի վորոշումը Ռիկ (բ) տակտիկայի վերաբերյալ: Կոնգրեսը լիովին հաստատեց նոր տնտեսական քաղաքականութեան անցնելու ուղիղ լինելը: Նոր տնտեսական քաղաքականութեան տակտիկան ցույց տվեց, վոր III համաշխարհային կոնգրեսը միջազգային թերութիւն և գործնական նշանակութիւն ունի: Ուստի և կոնգրեսը վճռեց բացատրել այդ քաղաքականութեան ելութիւնը բոլոր յերկրների բանվորների լայն մասսաներին:

Միասնական ցանկի ցանկիկան. — «Հեղափոխական վերելքի բացակայության դեպքում կոմունիստական կուսակցությանը, յեղնելով աշխատավորների առօրյա կարիքներից, պետք է մասնավոր լողուններ և պահանջներ առաջադրի՝ հարմարացնելով Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի հիմնական խնդիրներին: Միասնական ճակատի տակտիկան, վորպես կապիտալի դեմ մղվող պայքարի ամենահաջող միջոց, վորպես մասսաների դասակարգային մորիլիզացիայի և ռեֆորմիստական վերադարձներին մերկացնելու և մեկուսացնելու ամենահաջող միջոց, կոմունիստական կուսակցությանը տակտիկայի կարևորագույն մասն է կազմում ամբողջ նախահեղափոխական շրջանում» (Կոմինտերնի ծրագիրը):

Կոմինտերնի ծրագրի այդ ցուցմունքի համար սկզբունքային հիմք ծառայեց Կոմինտերնի գործկոմի պլենումի վորոշումը (1921 թ. դեկտեմբերին) «Միասնական ֆրոնտի վերաբերյալ թեզիսներում»:

Այդ թեզիսները բացատրում են III կոնգրեսի տված «դեպի մասսաները» լողունների տակտիկայի ելույթունը: Միասնական ֆրոնտ առելով, պետք է հասկանալ բոլոր բանվորների միությունը, վորոնք պատրաստ են կռվելու կապիտալիզմի դեմ: Կոմունիստները պետք է ձգտեն վորքան կարելի յե սերտ ռազմական կապ հաստատել բոլոր բանվորական կազմակերպությունների միջև և միասնական յելույթի նախաձեռնությունը իրենց ձեռքն առնեն: Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի և նրա սեկցիաների խնդիրը կայանում է նրանում, վոր մասսաների առաջ մերկացնեն սոցիալ-դեմոկրատիային, պրոլետարիատի միասնական ֆրոնտի այդ քայքայիչին: Սակայն դրա նախապայմանն է՝ կոմունիստական կուսակցության լիակատար ինքնուրույնությունը և քննադատության լիակատար ազատություն կոմունիստների համար:

Կոմինտերնի գործադիր կոմիտեի առաջին լայնացրած պլենումը. — Կոմինտերնի գործկոմի առաջին լայնացրած պլենումը 1922 թ. փետրվար-մարտ ամիսներին նույնպես զբաղվեց միասնական ֆրոնտի տակտիկայի հարցով: Պրոլետարիատի միասնական ֆրոնտի անհրաժեշտությունը՝ բուրժուազիայի գրոհը յես մղելու համար՝ ավելի և ավելի խոր եր թափանցում բանվոր-

ների լայն մասսաների դիտակցության մեջ: Մասսաների ազդեցության տակ II և 2¹/₂ Խնտերնացիոնալի ղեկավարները ստիպված եյին Կոմինտերնի հետ կապ հաստատելու ուղիները փոխառել այդ հարցը քննելու համար: Կոմինտերնի գործկոմի լայնացրած պլենումը քննեց 2¹/₂ Խնտերնացիոնալի առաջարկը՝ յերեք Խնտերնացիոնալների կոնֆերենցիա գումարելու համար: Ֆրանսիացի կոմունիստները այդ պլենումին հայտարարեցին, վոր նրանք հնարավոր են համարում միասնական ֆրոնտի տակտիկան գործադրել լոկ տնտեսական բնագավառում: Իտալական «ձախերը», Բուրգիզայի ղեկավարությունը, հայտարարեցին, վոր միասնական ֆրոնտի տակտիկան հնարավոր է լոկ պրոֆեսիոնալ շարժման բնագավառում: Այդ սխալ հայացքներին հակադիտ, լայնացրած պլենումը գործկոմի վերոհիշյալ վորոշման հիման վրա բանաձև մշակեց: Այդ վորոշման մեջ գործկոմը հատուկ շեշտում է, վոր միասնական ֆրոնտի տակտիկան գործադրելը յուրաքանչյուր կոմունիստական կուսակցության պարտականություն է, և վոր այդ տակտիկան գործի միջոց է՝ ռեֆորմիստ դեկավարներին ուղորտունի դմը մերկացնելու և բանվոր մասսաներին այդ ղեկավարներից անջատելու, ինչպես նաև պրոլետարական մասսաները Կոմինտերնի գրոհակի տակ միավորելու: Ի վերջո Կոմինտերնը ընդունեց յերեք ինտերնացիոնալների կոնֆերենցիային մասնակցելու առաջարկը:

Յերեք ինտերնացիոնալների կոնֆերենցիան. — Յերեք ինտերնացիոնալների կոնֆերենցիան վորոշեց մի կոմիտե ընտրել, ուր մասնակցում եյին բոլոր յերեք ինտերնացիոնալները: Կոնֆերենցիան վորոշեց միահամուռ դեմոստրացիա կազմակերպել և առաջադրեց լողուններ՝ միահամուռ պայքար 8-ժամյա բանվորական ուղի համար, անգործության դեմ, պրոլետարիատի միասնականությունը համար, ընդդեմ կապիտալի գրոհի, ռուսական հեղափոխությունը պաշտպանելու ոգտին, ինչպես նաև՝ բոլոր կապիտալիստական յերկրների և խորհրդային Ռուսաստանի միջև քաղաքական և տնտեսական կապեր հաստատելու ոգտին, բոլոր յերկրներում պրոլետարիատի միասնական ֆրոնտ կազմակերպելու ոգտին: Բանվորական մասսաների ճնշման տակ, ռեֆորմիստները

հարկադրված էյին մասնակցել կոնֆերենցիային և ընդունել վորոշումներ, բայց իրոք կատարյալ սաբոտաժ հայտարարեցին և վերջիվերջո չհաջողվեց վոչ մի վորոշում իրականացնել: Այդ կոնֆերենցիայից քիչ հետո ռեֆորմիստները իրանց սեփական կոնֆերենցիան գումարեցին, ուր իրականացրին միասնական ֆրոնտ՝ ընդդեմ Կոմիտեի ներքին:

Կոմիսներնի գործադիր կոմիտեի յերկուրդ լայնացրած պլենումը. — Այդ անցքերի դասերը յերևան հանեց Կոմիտեի գործկոմի II լայնացրած պլենումը՝ 1922 թ. հունիսին: Պլենումը հաստատեց, վոր չնայած միասնականության մասին հոգացող կոմիտեի քայքայմանը, միասնական ֆրոնտի տակտիկայի նախապայմանները պահպանում են իրենց արժեքը և ավելի մեծ դեր են խաղալու, քան առաջ: Ուստի և Կոմիտեի ներքին պետք է առաջիկայում ևս ձգտի միասնական ֆրոնտ կազմակերպելու:

Կոմիսներնի IV կոնգրեսը. — «Իր հերթին միջազգային պրոլետարիատը, վորը խՍՀ Միության մեջ ունի իր միակ հայրենիքը — իր նվաճումների ամենակարևոր արդյունքը և իր միջազգային ազատագրման ամենակարևոր ֆակտորը, — պարտավոր է նպաստել ՍՍՀՄ սոցիալիստական կառուցման հաջողությանը և նրան ամեն միջոցով պաշտպանել կապիտալիստական պետությունների հարձակումից» (Կոմիտեի ծրագրերը): Այս խոսքերի վրոջով ընթացան Կոմիտեի IV համաշխարհային կոնգրեսի աշխատանքները (1922 թ. նոյեմբերի 5 — դեկտեմբերի 5): IV կոնգրեսը փոխվեց համաշխարհային կոմունիստական պրոլետարիատի հզոր ցույցի՝ հոգուտ ուսական հեղափոխության: Կոնգրեսը գումարվեց խորհրդային իշխանության գոյության 5-րդ տարեգարծին: խորհրդային իշխանության հինգամյակի մասին զեկուցում արին Լենինը, Կլարա Յետկինը և Բելա-Կունը: Այդ զեկուցումները և այդ հարցին վերաբերյալ բանաձևի մեջ շեշտվում էր Հոկտեմբերյան հեղափոխության և խորհրդային իշխանության գոյության վիթխարի նշանակությանը Կոմիտեի և միջազգային հեղափոխության գործի համար:

Մոսկի կազմակերպումը. — IV համաշխարհային կոնգրեսը կայացավ, յերբ Խալիլյան տեղի ունեցավ ֆաշիստական հեղաշրջում: Բոլոր յերկրներում սպիտակ տեռորի գործադրման հետևանքով կոնգրեսը առաջարկեց բոլոր յերկրները կոմունիստական կուսակցություններին՝ նյութական և բարոյական ոգնություն կազմակերպել բուրժուական բանտերում բանտարկվածների համար: Յեվ այդպիսով, IV կոնգրեսը Մոսկիի հիմքը դրեց:

Պայքար ուղղակի վսանգի դեմ. — IV կոնգրեսը քննեց Վերսալի հաշտության պայմանագրի հարցը և մատնացույց արեց նոր պատերազմի աճող վտանգի վրա: Այդ հարցը քննության եր յենթարկվել արդեն Կոմիտեի գործկոմի առաջին լայնացրած պլենումին: Այդ պլենումը վորոշում կայացրեց կոմունիստների աշխատանքը բանակներում, և մանավանդ յերկտասարդության մեջ, և ավելի ուժեղացնել: IV կոնգրեսից քիչ հետո, Կիյովի III լայնացրած պլենումին (1923 թվին), Կոմիտեի նորից զբաղվեց պատերազմի վտանգի աճման հարցով:

Կոմիսներնի V կոնգրեսը. — Կոմիտեի V համաշխարհային կոնգրեսը (17 հունիսի — 8 հուլիսի 1924 թ.) զբաղվեց միասնական ֆրոնտի տակտիկայի տված դասերով: V կոնգրեսը ավեց հաշվեկշիռը Գերմանիայի 1923 թվի հոկտեմբերյան անցքերի և յերևան հանեց, վոր Կոմիտեի մի շարք սեկցիաներում, միասնական ֆրոնտի տակտիկան գործադրելիս, առաջ են յեկել թե աջ և թե «ձախ» թեքումներ:

Միասնական Ֆրոնտի սակսիկայի խեղաթյուրումը. — Այերը ի դերն էյին հանում միասնական ֆրոնտի տակտիկայի հիմնական խնդրը, մոռանալով, վոր այդ տակտիկայի գլխավոր նպատակը դավաճան-դեկավարների մերկացումն է և բանվորական մասսաներին նրանց ազդեցությունից անջատելը: Միասնական ֆրոնտի լոգունգը նրանք ըմբռնում էյին ամենից առաջ վորպես կոչ՝ հաշտելու և նույնիսկ միասնալու սոցիալ-դեմոկրատիայի վերխուշի հետ: Այերի՝ միասնական ֆրոնտի տակտիկայի այդ խեղաթյուրումը առանձին ծանր հետևանքներ ունեցավ հեղափոխական կրիզիսի ժամանակ Գերմանիայում 1923 թ. հոկտեմբերին: Գիկ կենտկոմի մեծամասնությունը Բրանդելի դեկա-

վարութեամբ համաձայնութեան յեկալ «ձախ» սոցիալ-դեմոկրատիայի վերխուշկայի հետ, վորոնք վճռական մոմէնտում դավաճանեցին նրան:

Մյուս կողմից, ուշադրաձախ տարրերը (Խալիս, Գերմանիա, Ֆրանսիա) խեղաթյուրում եյին միասնական ֆրոնտի տակտիկան, սաբոտաժի յենթարկվելով պրոլետարական մասսայական կազմակերպութեանների մեջ աշխատանքը, մանավանդ պրոֆմիութեաններում, այն պատրվակով, վոր այդ կազմակերպութեանները զեկավարում են ռեֆորմիստները:

V կոնգրեսը միասնական Ֆրոնտի ակտիւայի մասին. — «Միասնական ֆրոնտի տակտիկայի ուղիղ գործադրութեանը և առհասարակ մասսաները նվաճելու հարցի լուծումը իր հերթին պահանջում է սխտեմատիկ և համառ աշխատանք՝ պրոֆմիութեաններում և պրոլետարիատի ուրիշ մասսայական կազմակերպութեաններում — ասում է Կոմինտերնի ծրագիրը: Կոմինտերնի V կոնգրեսը մշակեց միասնական ֆրոնտի տակտիկայի ճշգրիտ ձևակերպումն այդ վոգով: Այդ վորոշումը ժխտում է միասնական ֆրոնտը՝ միայն սոցիալ-դեմոկրատիայի և պրոֆմիութեանների վերխուշկայի հետ: Միասնական ֆրոնտի անցկացումն ներքևից (մասսաների հետ) անհրաժեշտ է միշտ և ամենուրեք: Միասնական ֆրոնտի սահմանումն ներքևից և միաժամանակ բանակցումն ռեֆորմիստական վերխուշկայի հետ — թույլատրվում է մանավանդ այն յերկրներում, ուր սոցիալ-դեմոկրատիան զեռ ևս շատ ուժեղ է:

Կոմինտերնի III կոնգրեսի լոզունգը՝ «զեպի մասսաները»՝ V կոնգրեսում ավելի ևս շեշտվում է. «զեպի մասսաները և դարձյալ զեպի մասսաները», — կոչ է անում V կոնգրեսը:

Շարունակելով կոմինտերնի IV համաշխարհային կոնգրեսի գիծը, այսինքն մասսաներ նվաճելու պայքարի գիծը, կոմունիստական կուսակցութեանները պրոլետարիատի իսկական մասսայական կուսակցութեաններ դարձնելու պայքարի գիծը, — V համաշխարհային կոնգրեսը ընդունեց մի շարք խիստ կարևոր կազմակերպչական վորոշումներ:

Արտադրական բռնիքներին անցնելը. — Կոմինտերնի հետագա ամբողջ զարգացման համար առաջնակարգ նշանակութեան ունի արտադրական բռնիքներ կազմակերպելու գիրեկտիվը: Համաշխար-

հային V կոնգրեսի վորոշումների (կոմունիստական կուսակցութեանների կազմակերպչական կառուցվածքի, կուսակցական կոմիտեների ֆունկցիաների և այդ կոմիտեների՝ պրոֆմիութեաններում և ուրիշ մասսայական կազմակերպութեաններում գտնված կոմունիստական ֆրակցիաների հետ ունեցած փոխհարաբերութեանների մասին, ինչպես նաև անկուսակցական բանվորների ու բանվորուհիների մեջ մասսայական աշխատանք կազմակերպելու մասին) հիման վրա Կոմինտերնի բոլոր սեկցիաները կազմակերպչական բնագավառում անցան սկզբունքային վերակազմակերպմանը:

Կոմիսեների սեկցիաների բոլեւիզացիան. — Համաշխարհային V կոնգրեսը, Ռուսաստանի բոլշևիկյան կուսակցութեան հարուստ փորձի հիման վրա, ընդունում է այդ բոլոր վորոշումները և դրանք հաստատում է Կոմինտերնի սեկցիաների բոլշևիզացիայի մասին ընդունած առանձին բանաձևում: Այդ վորոշումն ընդհանրացնում է լենինյան բոլշևիկյան կուսակցութեան վողջ հարուստ փորձը, վորն ունի միջազգային նշանակութեան և վորը պետք է փոխադրվի Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի բոլոր սեկցիաները:

1923 թ. Գերմանիայում տեղի ունեցած հեղափոխական շարժման պարտութեան հետևանքով, համաշխարհային V կոնգրեսը հաստատում է կապիտալիզմի հարաբերական ստաբիլիզացիայի ամրապնդումը: Սակայն նա միաժամանակ ընդգծում է նաև այդ ստաբիլիզացիայի ժամանակավոր բնույթը: Կրիզիսային մի շարք յերեւոյթներ Գերմանիայում, Ֆրանսիայում, Անգլիայում և այլն և նմանապես աշխատավորական մասսաների զժգոհութեան խորացումն ու դասակարգային պայքարի սրումը, վկայում են (ինչպես հաստատեց համաշխարհային V կոնգրեսը) այդ ստաբիլիզացիայի վոչ-տեական բնույթը:

Հինգերորդ կոնգրեսի ժամանակաշրջանում ֆաշիզմը մի շարք յերկրներում տոնում է իր հաղթական յերթը ջախջախված բանվոր դասակարգի դեմ: Իսկ մի շարք ուրիշ յերկրներում սկսվում է «դեմոկրատական երա»-ն:

Բուրժուազիայի սիրապետւթյան յեկու մեքող — մտակ ու ռախիւաց. — Սպառնացող հեղափոխութեան վախից, Անգլիայի,

Ֆրանսիայի և Գերմանիայի բուրժուազիան ստիպված եր յերկաթե բուռնցքի քաղաքականութունից անցնել խաբելու քաղաքականությանը՝ կարծեցյալ արտաքին ղեկավարներ անելով։ Կոմիսներն ծրագրեր հետևյալ կերպով ե բնութագրում ա իր ապետության այդ յերկու մեթոդի կիրարկումը բուրժուազիայի կողմից. «Համարվելով քաղաքական կոնյուկտուրայի փոփոխությանը, բուրժուազիան ոգտագործում և՛ ֆաշիզմի մեթոդները և՛ սոցիալ-դեմոկրատիայի հետ կոալիցիա կազմելու մեթոդները, ըստ վորում, ինքը սոցիալ-դեմոկրատիան, կապիտալիզմի համար ամենակիրառի կական մոմենտներում, շատ հաճախ ֆաշիստական դեր ե խաղում»։ Մուսսոլինիի տիրապետությունն իտալիայում և բանվորական կառավարությունն Անգլիայում — սրանք են բուրժուազիայի տիրապետության այդ յերկու մեթոդի կլասիկ որինակները։

Կոմիսներն յեղ նրա սեկցիաների անուր. — Համաշխարհային V և VI կոնգրեսների միջանկյալ տարիներում Կոմիսներնը նշանակալից չափով ընդլայնում ե իր ազդեցությունը։ Նրա սեկցիաները կազմակերպչորեն ամրապնդվում են։ Կոմունիստական կուսակցությունների քանակական աճումը նրանց ամրապնդման հզորիս չափանիշ հանդիսանալ էե կարող։ Այն հանգամանքը, վոր կոմունիստական կուսակցությունները յենթարկվում են հարաձուռն հետապնդման, — խոչընդոտ ե հանդիսանում կազմակերպությունների քանակական աճմանը։ Կոմունիստական կուսակցությունների ազդեցության աճումը հայտնաբերվում ե նրանց՝ դասակարգային բաղխումներում կատարած դերի մեջ, պրոֆմիտյուններում և ուրիշ մասսայական կազմակերպություններում վայելած ազդեցության մեջ, ինչպես նաև պարլամենտական ընտրություններում։ Կոմունիստներին տրված ձայների քանակը շատ յերկրներում նկատելի չափով աճում ե։

Մի քանի յերկրների կոմունիստական կուսակցություններին հաջողվել ե, իրենց ղեկավարության տակ, V կոնգրեսի վորոշումների վորով մասսայական կազմակերպություններ ստեղծելու բնագավառում հասնել նշանակալի հաջողությունների։ Վորպես որինակ, հիշենք ամբողջ աշխարհի աշխատավորությանը քաջ հայտնի՝ Գերմանիայի Կարմիր Փրոնտովիկների Միությունը։

Յեռասարդոքյան Միության Կոմունիստական Ինսերնացիոնալը. — Կոմիսներնի պայքարում առանձնապես խոշոր նշանա-

կություն ունի Յերիտասարդության Միության Կոմունիստական Խնտերնացիոնալը, բոլոր յերկրների հեղափոխական պրոլետարական յերիտասարդության ղեկավարը։ Իր գոյության առաջին խակ մոմենտից Յերիտասարդության Կոմունիստական Խնտերնացիոնալը գլխավորում ե պրոլետարական յերիտասարդության հեղափոխական պայքարը և բոլոր յերկրներում հանդիսանում ե կոմունիզմի հավատարիմ հեցուկն ու հենարանը, ամեն կերպ նպաստելով կոմունիզմի աճմանը։

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՆԴԵՊ — ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՆՈՐ ԽՈՇՈՐ ՀԱԿԱՏԱՄԱՐՏՆԵՐԻ ՀԱՆԴԵՊ

Կոմիսներնի համաշխարհային V կոնգրեսից մինչև VI կոնգրեսը չորս տարի անցավ։ Այդ տարիներում Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի մարտական ֆրոնտի ուշադրությունը կենտրոնացված եր համաշխարհային պատմական հսկայական նշանակություն ունեցող դեպքերի վրա։ Այդ ժամանակաշրջանում տեղի ունեցավ անգլիական ածխահատների վիթխարի գոտեմարտը կապիտալի հետ և ընդհանուր գործադուլը։ Մի շարք դադութային ապստամբություններ և ազգային-հեղափոխական կռիվներ, — առաջին հերթին չինական մեծ հեղափոխությունը, — համաշխարհային իմպերիալիզմի շարքերում կազմալուծում մտցրին։ 1927 թ. Վեննայի փողոցներում տեղի յե ունենում բանվորների արյունահեղ պայքարը ավստրիական աճող ֆաշիզմի դեմ։ «Այս բոլոր փաստերը և, վերջապես, այնպիսի դեպքեր, վորպիսիք են՝ ապստամբությունն Խնդոնեղիայում, խորը հուզումները Հնդկաստանում, չինական մեծ հեղափոխությունը, վոր ցնցեց ասիական ամբողջ մայր ցամաքը, — հանդիսանում են ողակները միջազգային հեղափոխական մի շղթայի և բաղադրիչ մասերը կապիտալիզմի խորագույն ընդհանուր տանգապի» (Կոմիսներնի ծրագրից)։

Յերկու սկզբունքներն բռնալի բանակներ — համա խառնային իմպերիալիզմը յեղ ԽՍՀՄ. — Վորպես հետևանք իմպերիալիստական առաջին համաշխարհային պատերազմի և Ռուսաստանի պրոլետարիատի Հոկտեմբերյան հաղթանակի, ամբողջ աշխարհը բաժանվել ե յերկու՝ սկզբունքորեն միմյանց թշնամի բանակների. — «Իմպերիալիստական պետությունների բանակը և պրոլետարիատի

գիկտատուրայի բանակը խորհրդային Միության մեջ»։ Հակասությունը խորհրդային Միության և կապիտալիստական աշխարհի միջև չի կարող լուծվել կապիտալիզմի կողմից այլ կերպ, բայց յեթե խորհրդային Միությունը վոչնչացնելու փորձի միջոցով։

Պատերազմի վտանգը. — Համաշխարհային տնտեսության կապիտալիստական ներհակություններն ավելի յեն սրվել։ Նավթի, կաուչուկի, բամբակի, հանքերի և շուկաների ու կապիտալի կիրարկման շրջանների վերաբաժանման համար մղվող պայքարը անխուսափելիորեն մղում է դեպի նոր համաշխարհային պատերազմ։

Հակասություններն իմպերիալիստական յերկրների և գաղութային ու կիսագաղութային ժողովուրդների միջև արագ աճում են։ «Չինական մեծ հեղափոխությունը, վոր շարժեց չինական ժողովրդի հարյուրավոր միլիոններ, իմպերիալիզմի ամբողջ սխառմում հսկայական ձեղք բաց արեց» (Կոմինտերնի ծրագրից)։ Հարաձուռն զարթոնքը գաղութներում, զնալով, ավելի և ավելի յերենից ներկայացնում է իմպերիալիզմի դեմ մղվող պայքարի վտանգավոր ֆրոնտ։

Դասակարգային պայքարի սրումը կապիտալիստական յերկրներում. — «Վերջապես հեղափոխական տաքնապն անխուսափելիորեն հասունանում է հենց իմպերիալիզմի կենտրոններում»։ Բուրժուազիան հարձակում է գործում բանվոր դասակարգի վրա, ցածրացնում է պրոլետարիատի կենսական մակարդակը և վոչնչացնող կռիվ է մղում աշխատավորական մասսաների կազմակերպման դեմ։ Այս բոլորն առաջ է բերում պրոլետարիատի ամենալայն մասսաների ընդդիմադրություն և սրում դասակարգային պայքարը։ «Աշխատանքի վիթխարի բաղխումները կապիտալի հետ, մասսաների ձախացման ուժեղացող պրոցեսը, կոմունիստական կուսակցությունների ազդեցության և հեղինակության աճումը, բանվորական ամենալայն մասսաների համակրանքի հսկայական աճումը դեպի պրոլետարական գիկտատուրայի յերկիրը, — այս բոլորը պարզ կերպով ցույց են տալիս իմպերիալիզմի կենտրոններում կատարվող հեղափոխական նոր վերելքի աճման վրա» (Կոմինտերնի ծրագրից)։

Կոմինտերնի VI կոնգրեսը. — Հենվելով Կոմինտերնի V և VI կոնգրեսների միջանկյալ ժամանակաշրջանում կատարված համաշխարհային տնտեսության և բանվորական շարժման զարգացման մանրամասն ուսումնասիրության ու ԿիԳԿ այդ նույն ժամանակամիջոցում կայացած մի շարք ընդլայնած պլենումների նախապատրաստական աշխատանքի վրա, Կոմունիստական Խտերնացիոնալի համաշխարհային VI կոնգրեսը (1928 թ. հուլիս — ոգոստոս ամիսներին) հսկայական աշխատանք կատարեց։ Նա քննադատորեն վերլուծեց յետպատերազմյան ամբողջ շրջանը և ԿիԳԿ զեկուցման առթիվ ընդունած իր բանաձևում տվեց Կոմինտերնի տասնամյա պայքարի դասերի հաշվեկշիռը։

Կոմինտերնի ծրագիրը. — Ծրագիրը ընդունելով, VI կոնգրեսը, մարքսիզմի-լենինիզմի հիման վրա, պատմական ուշիմ գնահատականի յենթարկեց կապիտալի և աշխատանքի միջև յեղած պայքարի վողջ պատմությունը և վորոշեց պրոլետարիատի համաշխարհային գիկտատուրայի համար մղվող պայքարի ընդհանուր կացությունը և պայմանները։

Կոմինտերնի ծրագիրը ուշիմ է մանրամասն ուսումնասիրության առարկա պետք է դառնա։ Դա պետք է կարգան, ուսումնասիրեն և ամբողջությամբ յուրացնեն բոլոր աշխատավորները։ Կոմինտերնը ծրագրային հարցով զբաղվել է յերեք կոնգրեսում — առաջին անգամ IV կոնգրեսում, այնուհետև V-ում, և միայն յերկարամյա աշխատանքից հետո VI կոնգրեսին հաջողվում է տալ ծրագրի վերջնական ձևակերպումը։

Յեպատերազմյան զարգացման յերեք օրջան. — ԿիԳԿ զեկուցման առթիվ համաշխարհային VI կոնգրեսի ընդունած բանաձևը, կապիտալիզմի յետպատերազմյան վողջ զարգացումը բաժանում է յերեք շրջանների։ Առաջին շրջանը — պատերազմը վերջանալու մոմենտից մինչև 1923 թ. կապիտալիզմի ամենաուժեղ կրիզիսի շրջանը։

Այդ կրիզիսից սոցիալիստական առաջին պետությունը դուրս յեկավ ամբապնդված, սակայն, մյուս կողմից, միջազգային պրոլետարիատը կրեց մի շարք ծանրաբույն պարտություններ։ Այդ ճակատամարտներում զարգացան կոմկուսները — ապագա հաղթանակների կազմակերպիչները։ Յերկրորդ շրջանը, վորն սկսվեց մոտավոր

րապետ 1923 թ. վերջին, իր հետ բերեց. մի կողմից՝ կապիտալիզմի մասնավոր կայունացում, իսկ մյուս կողմից՝ խորհրդային Միության տնտեսական արագ բարգավաճում: Յերրորդ շրջանը սկսվում է այնտեղ, ուր կապիտալիստական սխտեմն անցնում է տնտեսական զարգացման նախապատերազմյան մակարդակ: Այդ զարգացմանը զուգընթաց, խորհրդային Միությունը միաժամանակ անցնում է ռեկոնստրուկցիայի շրջանին:

Յերրորդ շրջանն ամենևին էլ նշանակում միջազգային կապիտալիզմի հարատև կայունություն: Կապիտալիզմը, արտադրության իր անարխիայով և շահույթի յետևից վազելով, ծնում է նոր հակասություններ, վորոնք անխուսափելիորեն տանում են դեպի նորանոր վիթխարի կրիզիսներ: «Ամբողջ յետպատերազմյան պատմական շրջանի փորձն ասացուցում է, վոր բանվոր դասակարգին ընկճելու և նրա կենսական մակարդակի վրա սխտեմատիկ ճնշում գործ դնելու միջոցով ձեռք բերված կապիտալիստական ստաբիլիզացիան էլ կարող չլինել մասնակի, ժամանակավոր, նեխվող» (Կոմինտերնի ծրագրից):

Կապիտալիզմն ամեն կերպ լարում է իր ուժերը նրա համար, վորպեսզի ամրացնի իր դրությունը: Նա բարձրացնում է իր տեխնիկան, հսկայական ուժեր է գործ դնում արտադրության ռացիոնալիզացիայի բնագավառում, ամենադաժան կերպով ծախսելով բանվորական կենդանի ուժը: Կապիտալի հարձակումը բանվոր դասակարգի վրա ուժեղանում է ծավալվում է: Միաժամանակ աճում է նաև պրոլետարական լայն մասսաների ձախացումը:

Պայքարի ուժեղացումը սոցիալ-դեմոկրատիայի յեղ միջազգային ռեֆորմիզմի դեմ. — Պայքարը կապիտալի դեմ ներկա պայմաններում անխզելիորեն կապված է սոցիալ-դեմոկրատիայի դեմ մղվող պայքարի հետ: «Միջազգային հեղափոխության» ընթացքում, հեղափոխության դեմ գործոն կերպով կռվող և կապիտալիզմի մասնակի ստաբիլիզացիան ակտիվորեն պաշտպանող խոշորագույն հակահեղափոխական ուժի առանձին նշանակություն են ստացել ս. - դ. կուսակցությունների և ռեֆորմիստական պրոֆմիությունների ղեկավար կադրերը» (Կոմինտերնի ծրագրից):

Սոց.-դեմոկրատիան դարձել է բացարձակ և ակնհայտ հակահեղափոխական ուժ: Այժմ նրա գլխավոր դերն այն է, վոր-

պեսզի կազմալուծի պրոլետարիատի միասնականությունը, վորն անհրաժեշտ է իմպերիալիզմի դեմ մղվող պայքարում: Միջազգային հեղափոխության նախապատրաստումը և հաղթանակի կազմակերպումը հրամայոբեն պահանջում են լարված պայքար ռեֆորմիզմի դեմ:

Պայքար պատերազմի վսանգի դեմ. — Վեցերորդ կոնգրեսը միջազգային դրությունը քննելով և կապիտալիզմի հակասությունները վերլուծելով, ընդգծեց գալիք պատերազմի հարցի կենտրոնական նշանակությունը ներկա ամբողջ շրջանի համար: Այդ պատճառով էլ պատերազմի հարցը, իմպերիալիստական նոր պատերազմների դեմ պայքարելու միջոցների հարցը, համաշխարհային VI կոնգրեսի աշխատանքի կենտրոնն է կազմում: Համաշխարհային VI կոնգրեսը նմանապես խոշոր ուշադրություն դարձրեց նաև զաղութային հարցի վրա:

Պրոլետարական ամենալայն մասսաների նվաճման խնդիրը գնալով ավելի յեղ ավելի նրամայոդական ու անհեռաձեղի յե դառնում ամբողջ Կոմինտերնի համար. — Պայքարը բանվոր դասակարգի ներսում գտնվող՝ կոմունիզմին թշնամի ուժերի դեմ և առաջին հերթին սոցիալ-դեմոկրատիայի դեմ — հանդիսանում է կոմունիստական կուսակցության գլխավոր խնդիրներից մեկը: VI կոնգրեսը քննեց Կոմինտերնի սեկցիաների աշխատանքը և մատնանշեց մի շարք խոշոր թերություններ, վոր գործել են կոմունիստական կուսակցությունները՝ ստրատեգիական և տակտիկական խնդիրները կենսագործելիս: Ավելի շատ ուշադրություն պրոֆմիությունների աշխատանքին, ավելի շատ ուշադրություն՝ կուսակցության ազդեցությունը դյուդացիոնության վրա ուժեղացնելուն! Ամեն կերպ պաշտպանություն ցույց տալ զաղութներում տեղի ունեցող հեղափոխական ազատագրական շարժումներին և ընդհանրապես ճնշված ժողովուրդների շարժումներին! Մյուսնք են VI կոնգրեսի լողունները:

Կոմինտերնի միասնականությունը՝ նրա առաջ դրված խնդիրների հաջող կատարման յերախիֆն է. — Լենինի ուսմունքի վողով և բոլշևիկյան կուսակցության փորձի հիման վրա Կոմինտերնը ամրացրեց բոլշևիկյան իր հիմքերը՝ անդադար պայքարելով թե

«ձախ» և թե աջ թեքումները դեմ: V համաշխարհային կոնգրեսից հետո Կոմիտեները ստիպված եր մի շարք անգամ համառ պայքար մղելու դանազան օպպոզիցիոն հոսանքները դեմ: VI համաշխարհային կոնգրեսը ապացուցեց Կոմիտեների կատարյալ միասնականությունը: Շարքերի այդ միասնականությունը ձեռք բերվեց արոցկիզմը հաղթահարելու հիման վրա: Սկսած V համաշխարհային կոնգրեսից, Կոմիտեների մի շարք պլենումները կտրականապես դուրս յեկան արոցկիզմի դեմ, վորը փորձում եր վերաքննել լենինիզմի հիմունքները: VI կոնգրեսը ցույց տվեց, վոր արոցկիզմը միանգամայն մերկացված և վարկաբեկված ե Կոմիտեների շարքերում:

Կռակը ուղղել գլխավորապես աջերի դեմ. — Կապիտալիզմի մասնակի ստաբիլիզացիայի պայմաններում սոցիալ-դեմոկրատիայի դանազան հոսանքները ազդեցություն են գործում կոմունիստական կուսակցությունների առանձին խավերի վրա: Կոմիտեների VI համաշխարհային կոնգրեսը պայքարի կրակը ուղղեց գլխավորապես աջ թեքման դեմ (կոմունիստական շարժման մեջ): Մենք չպետք ե մոռանանք սոցիալ-դեմոկրատիայի դեռևս պահպանվող ուժը բանվոր դասակարգի շարքերում: Միլիոնավոր բանվորներ ընտրություններին քվեարկում են դեռևս հոգուտ սոցիալ-դեմոկրատիայի: Սոցիալ-դեմոկրատիայի իդեոլոգիական ազդեցությունը դեռևս շատ մեծ ե և թափանցում ե հաճախ բավական զգալի չափով՝ նույնպես և կոմունիստական կուսակցության շարքերը: Ուստի և պայքարի կրակը պետք ե ուղղել գլխավորապես աջ կողմը: Սակայն միաժամանակ չպետք ե մոռանալ, վոր գոյություն ունեն նաև «ձախ» թեքումներ. առանձնապես պետք ե պայքարել նաև այդ «ձախերի» դեմ և լիկվիդացիայի յենթարկել արոցկիստական մնացորդները Կոմիտեների շարքերում:

Կոմիտեները պրոլետարիատի միակ դեկլարան ե իսխանության համար մղվող պայքարում. — Կոմիտեների VI համաշխարհային կոնգրեսում ներկայացվում եյին 59 կոմունիստական կուսակցություններ, այսինքն տասը սեկցիաներով ավելի, քան Կոմիտեների V համաշխարհային կոնգրեսումն եր: Տասը տարվա անդադար պայքարի ընթացքում Կոմունիստական Խնտերնացիոնալը ամրացրեց իր կազմակերպությունը և իր իդեոլոգիական ու կազմա-

կերպական ազդեցությունը տարածեց կապիտալիստական և դաշուժային յերկրների աշխատավորական ամենալայն մասսաների վրա: Կոմիտեները ամենուրեք կանգնած ե իր մարտական դիրքերի վրա: Նա հանդիսանում ե համաշխարհային իմպերիալիզմի դեմ մղվող պայքարի միակ ներկայացուցիչը, հանդիսանում ե իՍՆ Միություն՝ առաջին սոցիալիստական պետության՝ հավատարիմ պահպանը և պրոլետարիատի՝ համաշխարհային դիկտատուրայի համար մղվող պայքարի դեկլարը: «Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի սեկցիաները գիտեն միայն մեկ դիսցիպլինա — միջազգային պրոլետարիատի դիսցիպլինան, վորը ապահովում ե բոլոր յերկրներին բանվորների հաղթական պայքարը համաշխարհային պրոլետարական դիկտատուրայի համար» (Կոմիտեների ծրագիրը):

«Կոմունիստները նվիրական քաջություն են մղում այդ պայքարը՝ միջազգային դասակարգային ֆրոնտի բոլոր մասերում, չնայած բուրժուազիայի արյունոտ տեռորին, և հաստատապես համոզված են, վոր պրոլետարիատի հաղթանակը անխուսափելի և անդիմադրելի յե» (Կոմիտեների ծրագիրը):

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՄՂՎՈՂ ՊԱՅՔԱՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Մարտի յեկ Նեգելսի Կոմունիստական մանիֆեստը. — 80 տարի յե անցել այն օրից, յերբ Մարքսը և Ենգելսը «Կոմունիստների խմբակի՝ պրոպագանդիստական այդ փոքրիկ խմբակի սնունդ հայտարարեցին «Կոմունիստական մանիֆեստը» (1847 թ.): Այն շրջանում, յերբ կապիտալիզմը նոր եր սկսում իր հաղթական արշավը, գիտական սոցիալիզմի հիմնադիրները «Կոմունիստական մանիֆեստում» հայտարարեցին կապիտալիստական սիստեմի անխուսափելի անկումը և պրոլետարիատին կոչ արին՝ իրագործել պատմության արձակած մահվան դատավճիռը: Սակայն, սկզբում, «Կոմունիստական մանիֆեստը» հասավ միայն մի փոքրիկ ավանգարդին, առաջավոր մարտիկների մի խմբին, վոր նախաձեռնեց պրոլետարական մարտական կազմակերպություններ հիմնելու առաջին փորձերին:

«Կոմունիստական մանիֆեստը» մի կոչ եր՝ կոմունիստներին միացնելու: Դա առաջին քաղաքական ծրագրային մասսայական

կողն եր՝ կոմունիստներին ուղղված: Մանիֆեստը քննում եր կապի-
տալիստական աշխատանքային շաբաթը և հանձարեղ կերպով նախա-
տեսնում պրոլետարական դասակարգային պայքարի ընթացքը:
«Կոմունիստական մանիֆեստի» լույս տեսնելուց հետո, պրոլետա-
րական դասակարգային պայքարի տասնյակ տարիները կյանքում
մարմնացրին Մարքսի և Ենգելսի հանձարեղ նախասածությունները:

I Ինտերնացիոնալ. — «Կոմունիստական մանիֆեստի» լույս
տեսնելուց մի քանի տարի հետո կոմունիստների միությունը
լիկվիդացիայի յենթարկվեց: Միայն 1864 թ. հիմնվեց Բանվոր-
ների Միջազգային Ընկերությունը: Դարձյալ Մարքսը ձևա-
կերպեց ծրագիրը այդ ընկերության համար — I պրոլետարական
Ինտերնացիոնալի համար: Այժմ արդեն հարցը վերաբերում եր գո-
յություն ունեցող պրոլետարական կազմակերպությունների մի-
ջազգային միավորմանը, վորոնք հասել էին զարգացման տարբեր
աստիճանների, և նպատակների ու պայքարի մեթոդների խնդրում
տարբեր հայացքներ ունեյին: Մարքսը գրեց մի կոչ, վորի մեջ
բացատրում ե միջազգային պրոլետարական կազմակերպություն
ստեղծելու անհրաժեշտությունը և հորդորում մտնել նրա շար-
քերը: Միաժամանակ Մարքսը գրեց I Ինտերնացիոնալի կանո-
նադրության մասին մի բացատրական, վորի մեջ նա պարզ կեր-
պով ցույց ե տալիս նպատակը և նիշում ե ամբողջ կոմունիստական
շարժման ուղին: Յեթե «Կոմունիստական մանիֆեստը» մի դրեղ
հորդոր եր՝ հեղափոխական ուժերը կոմունիզմի դրոշակի տակ հա-
մախմբելու համար, ապա Մարքսի կազմած կոչը — I Ինտերնա-
ցիոնալի ծրագիրը — ինչպես հրաշալի կերպով արտահայտվել ե
Ֆրանս Մերինգը — հանդիսացավ «դրոշակի բարձրացումն, դրո-
շակի, վորը առանձին յերկրների կովող պրոլետարական բանակ-
ները յերբեք չպետք ե աչքից բաց թողնեն... յեթե նրանք ցան-
կանում են հասնել ժամանակակից պրոլետարիատի միատեղ
հաղթական մեծ ճանապարհին»:

II Ինտերնացիոնալ. — II Ինտերնացիոնալը նույնիսկ չվոր-
ձեց միջազգային շարժման համար միասնական ծրագիր ստեղ-
ծելու: Չիշտ ե, II Ինտերնացիոնալի առանձին կուսակցություն-
ները ընդունեցին իրենց ծրագիրը: Սակայն այդ ծրագրերը
սահմանափակվում են միայն վորոշ յերկրով, և յեթե նրանք

նույնիսկ արտահայտվում ել են հոգուտ սոցիալիզմի, ապա ամեն
կերպ խուսափում են խոսել պրոլետարիատի ղեկառուության
մասին: Մարքսը և Ենգելսը շատ սուր կերպով քննադատեցին
գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի առաջին ծրագրերը, վորոնք
որինակ հանդիսացան սոց. - դեմ. ուրիշ կուսակցությունների հա-
մար. — «Այն, ինչ վոր իսկապես պետք ե ասվել, այն բացակա-
յում ե», — ասաց Ենգելսը: II Ինտերնացիոնալի կուսակցությու-
նների նորագույն ծրագրերը հանդիսանում են կապիտալիստա-
կան ռացիոնալիզացիայի ծրագրեր:

II Ինտերնացիոնալի անընդունակությունը՝ ստեղծել միջ-
ազգային միասնական ծրագիր — դա լուկ արտահայտություն եր
այն փաստի, վոր II Ինտերնացիոնալի առանձին կուսակցու-
թյունները ճանաչում էին միայն «իրենց» պետությունը, «իրենց»
«հայրենիքը» և չէին ցանկանում ընդունել և վոչ մի միջազգային
պարտականություն:

III Ինտերնացիոնալ. — III Ինտերնացիոնալը պետք ե վոր
բոլոր յերկրների հեղափոխական պրոլետարիատին տար գոր-
ծողության միասնական հեղափոխական միջազգային ծրագիր:
Այդ ծրագրի ելությունը Լենինը բնորոշեց դեռ 1914 թ., յերբ նա
ապացուցեց II Ինտերնացիոնալի վերջնական կրախը. — III Ին-
տերնացիոնալի առաջ խնդիր ե դրվում կազմակերպել պրոլետա-
րիատի ուժերը՝ կապիտալիստական կառավարությունների վրա
հեղափոխական գրոհ տալու համար, բոլոր յերկրների բուրժուա-
զիայի դեմ քաղաքացիական պատերազմ մշելու՝ քաղաքական իշ-
խանությունը ձեռք գցելու համար, սոցիալիզմի հաղթանակի հա-
մար («Задачи социалистического интернационала» — 1914 թ.):

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ծրագիրը հանդիսանում
ե պրոլետարիատի համաշխարհային ղեկառուության համար մղվող
պայքարի ծրագիր: «I Ինտերնացիոնալը գրեց միջազգային պրո-
լետարիատի՝ սոցիալիզմի համար մղվող պայքարի իդեյական
հիմքերը: II Ինտերնացիոնալը իր լավ ժամանակում հող պատ-
րաստեց բանվորական շարժման լայն և մասսայական տարած-
ման համար: III Ինտերնացիոնալը, շարունակելով I Ինտերնա-
ցիոնալի գործը և ընդունելով II Ինտերնացիոնալի աշխատանքի
պտուղները... սկսեց իրականացնել պրոլետարիատի ղեկառու-
րան» — ասում ե Կոմինտերնի ծրագիրը:

«Կոմունիստական մանիֆեստի» և I Ինտերնացիոնալի ծրագրի հանձարեղ նախատեսությունը մեր ժամանակում դառնում է իրականություն: Սոցիալիզմի շինարարությունը մեկ յերկրում, միջազգային պայքարը ընդդեմ իմպերիալիզմի՝ սկսած խիստ դարձաքաճ կապիտալիստական Անգլիայից և վերջացրած Աֆրիկայի ամենայնափնաց դադուրով՝ պետք է ընթանա միասնական ղեկավարության տակ: Կոմիստերնի ծրագիրը հանդիսանում է մի ուղղեցույց՝ կոմունիզմի հեղափոխական համաշխարհային գործող բանակի համար և կլինի ուղղեցույց՝ յերկրագնդի բոլոր յերկրներին միլիոնավոր պրոլետարներին ու թանձրացողների համար, մինչև միջազգային պրոլետարիատի համաշխարհային հաղթանակը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Յերբող Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի համաշխարհային պատմական նշանակությունը	3
2. Ընդդեմ ռեժոնիզմի յեվ դավաճանության, հոգուս III Ինտերնացիոնալի սեղծման	6
3. Կոմիստերնի համաշխարհային հեղափոխության ռաբն է	11
4. Կապիտալիզմի սաբիլիդացիան յեվ Կոմիստերնի համաշխարհային կազմակերպության անումը	21
5. Համաշխարհային նոր պատերազմի հանդեպ — դասակարգային նոր խոճոր նակասամարսերի հանդեպ	31
6. Պրոլետարիատի համաշխարհային դիկտատուրայի համար մղվող պայքարի ծրագիրը	37

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0187181

12265

18 ԿՊՊ.

И. КОМОР
**Десять лет
КОМИНТЕРНА**

На армянском языке.

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ С. С. С. Р
Москва, центр, Никольская, 10.